תלמוד בבלי · אחרונים · רש״ש · סדר קדשים

רש"ש על כריתות

רבי שמואל שטראשון [הרש"ש]

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

רש"ש על כריתות

רבי שמואל שטראשון [הרש"ש]

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/רשש-על-כריתות/

הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

דף ב. 4
דף ב: 4
דף ג. 5
דף ג: 5
דף ד. 6
דף ד: 6
דף ה. 6
דף ה: 7
דף ו. 7
דף ו: 8
דף ז. 8
דף ז: 9
דף ח. 10
דף ח: 11
דף ט. 11
דף ט: 12
דף י. 13
דף י: 14
דף יא. 15
דף יא: 16
דף יב. 16
דף יב: 17
דף יג. 17
דף יג: 18
דף יד. 18
דף יד: 19
דף טו. 21
דף טו: 22
דף טז. 23
דף טז: 23
דף יז. 24
דף יז: 25
דף יח. 25
דף יח: 26
דף יט. 26
דף יט: 28
דף כ. 28
דף כ: 28
דף כא. 29
דף כא: 29
דף כב. 29
דף כב: 29
דף כג. 30
דף כג: 30
דף כד. 30
דף כד: 31
דף כה. 31
דף כה: 32
דף כו. 32
דף כו: 33
דף כז. 33
דף כז: 34
דף כח. 34

דף ב.

רש"י (ברה"ע). **יש מהן בחנק ויש מהן בסקילה**. נקיט שתי הקצוות הקלה והחמורה שבהן. אבל יש מהן גם בשרפה והוא אשה ובתה:

בא"ד דכל הני דנקט ברישא כו' דינייהו בסקילה. והא דלא תני בתרייהו המגדף כו' עד ומחלל שבת שגם המה בסקילה. דלא בעי למיפסק בין כריתות שע"י ביאה. ולשון התוי"ט בזה שלא בדיוק:

רש"י ד"ה מגדף. ואיכא למ"ד מזמר ומשורר לעבודת כוכבים. ע"כ מיירי שעבודתה בכך כמש"כ התו"ח וכ"כ רש"י בעצמו בסנהדרין (סוף דף סד) וא"כ קשה דהיינו עובד עבודת כוכבים. וכה"ג דייק הש"ס שם (בע"א) לענין מולך. וע"כ מגדף דהכא הכוונה על ברכת השם וכפירושו בעצמו לקמן (ז רע"ב):

רש"י ד"ה ופסח. אזהרה דנותר ושרפת כו' אזהרה בפיגול כו' ואם יותר מבשר המלואים כו' כי קדש הוא כו'. כצ"ל:

רש"י ד"ה ועל לא הודע. מולך כסבור להעביר אדם אחר כו' מקדש כסבור בית אחר הוא וכו'. כל אלו הוה מתעסק דא"ח אלא בחלבים ועריות שכן נהנה. ולפמש"כ לקמן (יט) בישוב פי' הרע"ב ובשבועות (יט) בשיטת התוס' ע"ש יתיישב גם פרש"י דהכא:

בא"ד מעלה לאחר איסור הבמות כו' וכסבור במות אלו של ציבור מותרות. לא הבנתי דאימתי נאסרו הבמות בשילה ובב"ע. הרי בשילה היתה בפנים הבמה הגדולה דהיינו מזבח שעשה משה. ואפי' לר"ה בזבחים (סא ב) דעשו מזבח אבנים שמה מ"מ גם מזבח משה הי' עומד אצלו ע"ש בפרש"י. ובב"ע הרי גנזו שלמה עפרש"י בשבת (נה). ובתוי"ט העתיק בהמות אלו ש"צ כו'. וגם זה אינו נוח לי. ועוד דלפ"ז נצטרך להגיה בס"ד ומוקי לי' לקרא בבהמת יחיד:

דף ב:

גמרא דכתיב כי כל אשר יעשה מכל התועבות האלה כו'. כצ"ל:

שם (בסה"ע) לחלק על אחותו שהיא אחות אביו כו'. מה שתמה בת"י דטפי ה"ל למינקט אשת אחיו כו' דמ"ל בהיתר. תמוה כיון דדריש לי' מקרא דאחותו להכי נקיט איסורי דאחוותא. ודוחק לומר דתמהו אקרא גופי'. ועי' בדבריהם לקמן (טו) בד"ה לחייב:

רש"י ד"ה משום דקתני סיפא. בהוריות כו' דלא שייך בי' קרבן עו"י כו'. ק"ל דלפ"ז ליפטר נמי מקרבנות מצורע דגבי' ג"כ כתיב ואם דל הוא כו'. ואולי דאה"נ. וזהו דבעי שם רבינא אח"ז נשיא שנצטרע מהו מידחא דחי ר"ל דנדחה הנשיא מהקרבנות ונשאר

מחו"כ כל ימיו ואין לו תקנה (עמש"כ שם) או מיפטר פטר פי' דפטר לי' רחמנא מקרבן כלל ומותר באכילת קדשים וליכנס למקדש בלתי הבאת קרבן. ותשובת רנב"י אליו עמש"כ שם ונכון בעז"ה:

בסה"ד או תורים ובנ"י. ל"י מדוע השמיט או עשירית האיפה:

דף ג.

גמרא וכי מאחר דלאוין מחלקין כרת באחותו ל"ל. עי' מכות (יד) תד"ה ה"ג:

שם מה קטרת כו' וחייבים עליה בפ"ע כו'. כ"נ דצ"ל ותיבת כרת למחוק:

שם ניתנהו איפוך המפטם אה"ק כו'. לכאורה יש לדחות די"ל דלהכי תנא פיטום השמן ברישא דאקדמי' קרא ותני פיטומין בהדי הדדי. וי"ל דא"כ ה"ל למיתני הסך בשה"מ ברישא דאקדמי' קרא בהלאו והדר פיטומו ואח"כ פיטום דקטרת:

שם ותני הכי כו' והביא זכור עליו. נראה דכאן צ"ל זכר עי' רש"י בסנהדרין (נד ב) בד"ה חייב שתים:

שם ומולא יהי' קדש מבני ישראל. כצ"ל:

שם א"ה ליתני נמי הבא עה"ב והביא בהמה עליו הא אמר אביי כו'. ק"ל הא גם לר' אבהו דס"ל דבזה חייב שתים לרי"ש א"ש דהא אמר התם הבא עה"ז והביא זכר עליו הבא עה"ב והביא בהמה עליו בין לר' אבהו ובין לאביי לרי"ש חייב שלש וצ"ע:

שם ותנא שלש כריתות לסיומינהו בכריתות. מה שתמה בת"י דא"כ ליחשוב נמי הביא זכר עליו. לפמש"כ בסנהדרין (נד) בתד"ה הבא עה"ז ע"ש תתיישב זאת:

רש"י ד"ה דא"ר אבהו. לא יהי' קדש אזהרה לנשכב ועונש מגז"ש כו'. צ"ע דעונש כתיב בהדיא גם בנשכב ועי' בפירושו בסנהדרין:

בסה"ד אבל משכב זכר דלא מתהני כו'. לכאורה לפ"ז לא אתיא הא דאמרינן בחולין (קטו ב) אליבא דרבי מה להלן בהנאה. כרי"ש דדריש ליה על נשכב דזכר. ויש לדחות:

רש"י ד"ה בגברי. דאין זנות לבהמה. כצ"ל:

דף ג:

גמרא וריו"ח א"ל כו' חלוקה דמיתה לא הויא חלוקה. ולשון התוי"ט ובפ"ז דסנהדרין קתני נמי וידעוני דהתם לענין מיתה חילקן הכתוב כו' ע"ש. ול"ד דאטו בתרי קטלי קטלינן לי'. ולענין חיוב אכל חד אם עשאו לבדו אף אם לא חילקן הי' חייב. גם מה שהביא זאת מסנהדרין תמוה. דשם אינו מבואר יותר ממה דאיתא בגמרא שלפנינו:

רש"י ד"ה אוב וידעוני. ולאו אחד כו' ושואל אוב וידעוני. מה שהוגה בגליון בשם הב"ש ובה"ז. עי' בסנהדרין (סה) ברש"י ותוס' ומהרש"א ובמש"כ שם ובספ"ק דעירובין:
רש"י ד"ה כרת דיליה. בסדר שלח לך ואם נפש אחת תחטא כו'. כצ"ל:
רש"י ד"ה וישנו בלב. עיקר איסורו תלוי ברוע לבו כו' אבל השתחואה אנו רואין כו'.
ק"ל דהא גם במשתחוה אם לבו לשמים אין בכך כלום כדאיתא לעיל (ס ע"א). ופי' הגליון שכ' דאילו הי' מדבר ומקבל עבודת כוכבים כו' לא מחייב. צ"ע דהא משנה ערוכה בסנהדרין (ס ב) ואחד המקבל עליו לאלוה והאומר כו' ע"ש:

דף ד.

גמרא הואיל וישנן בראייה. עמש"כ בס"ד בסנהדרין (סה ב):
רש"י ד"ה ורבנן סברי. לאו מלאו כו' כי ההיא דבשר בחלב כו'. עי' לקמן (ע"ב) בפי' בד"ה לאו מלאו שהביא דוגמא אחרת:
בסה"ע חלב בע"מ מנין ת"ל כל חלב כו' ת"ל כי כל. לפנינו שם גי' אחרת ע"ש. וגי' רש"י כאן צ"ע דא"כ למה מקשה שם מן שאור בל תקטירו כו' ה"ל לאקשויי מדרשה דחלב דאיירי בה ועמש"כ שם בס"ד:

דף ד:

גמרא אבל חלב דמוקדשין דהותר מכללו. פרש"י בזה אינו מובן. ולכאורה יש לפרש דהותר מכללו לגבוה אף דבעינן ממשקה ישראל מן המותר לישראל:
רש"י ד"ה מאי שנא חלב. כלומר. נראה להגיה תחת כלומר כו':
רש"י ד"ה ה' לאוין. באמה"ח משתעי ודכתיב בתריה כו'. כצ"ל:
בא"ד ועוד כתיב בראה אנכי רק את דמו לא תאכל כו'. כצ"ל:

דף ה.

גמרא ואימא קלי דמייתר מחייב חדא כו'. וכ' הת"י דלעיל גבי חלב שור כו' ה"מ למיפרך הכי. ולעד"נ דשמה מיותר או שור או עז והש"ס דקאמר שם א"כ לימא קרא שור וכשב עז ל"ל. ל"ד דה"ה דהוי סגי אם הי' כתוב רק כשב ועז. ולהכי חייב אכל חדא וחדא דהי מינייהו מפקת. אבל הכא אינו מיותר רק קלי:
שם אל תהי גז"ש קלה כו'. מוכח להדיא דאף דאין עונשין מן הדין ובכלל זה ג"כ כרת כדמוכח במכות (ה ב) מ"מ מגז"ש עונשין. וכן ע"י היקש כדמוכח בסנהדרין (עג) ע"ש.

כתבתי זאת לאפוקי מהמחבר טעם המלך בהל' אישות בכבוד חופה סע"ח ד"ה ועתה שתלה בוקי סריקי בהרב מל"מ שא"ע מדין גז"ש ע"ש:

שם ונאמר כאן והנפש האוכלת ממנו כו'. כצ"ל:

שם אתיא מתכונתו מן במתכונתה דקטורת. כצ"ל:

שם אמר לך רבא גבי שמן כתיב במתכונתו כו'. כצ"ל:

שם אפשר דעבדה פרס שחרית כו'. כצ"ל וכ"ה לקמן (ו ב):

רש"י ד"ה חצאין דקטורת (בסופו). **שס"ה מנין כמנין ימה"ח ושלשה מנים יתירים כו'**. כצ"ל:

דף ה:

גמרא מפני יהויקים אחיו שהי' גדול ממנו שתי שנים. כצ"ל:

שם דכתיב למען יאריך כו' הוא ובניו בקרב ישראל. כצ"ל:

שם אלא לעולם יהויקים קשיש כו'. בהוריות ליתא למילת אלא ונכון:

שם ומי הוה שמן המשחה כו' אר"פ באפרסמא דכיא. התוי"ט תמה על הרמב"ם בחבורו דביהוא כתב שהי' בשמן אפרסמון ומדוע לא כתב כן ביהואחז. ולי אין קושיא כלל. דהא דיהואחז ל"נ בשה"מ הוא משום דלא הוה אבל בדין הי' למשחו בו כשלמה וכיואש לכן מיסתם ליה סתומי הרמב"ם כמו הברייתא. אבל יהוא אף דאז הי' עדיין השה"מ לא היו רשאין למשחו בו כי אם באפרסמא דכיא. ולהכי לא חשבתו הברייתא קמייתא בהדי הנך משום דלא דמי להו:

שם ת"ר כשמן הטוב על הראש יורד וגו'. כצ"ל:

רש"י ד"ה תנו את הארון. במסכת שקלים (דף יו"ד). כצ"ל והוא בפ"ו הל' א' אם גולה עמכם לבבל שוב אין אתם מחזירין אותו כו'. משמע דכן היתה קבלה בידו דמבבל לא ישוב עוד. ועמש"כ ביומא (נג ב):

דף ו.

גמרא ת"ר פיטום הקטרת כו' קילופה ג' וקנמון תשעה. לכאורה נראה דצ"ל קנמון קודם לקילופה. שהרי היא יתירה בכמותה מקילופה. וכן חשבן רש"י לקמן ע"ב בד"ה י"א סמנים וכן הרמב"ם בפירושו ובחבורו. וכמו בהקודמים. ולגירסא שלפנינו י"ל דאולי קילופה חשובה יותר מן קנמון והחשוב חשוב קודם:

שם מתקיף לה ר"י הא בכולהו מותרות כו' (ל"י ליישב לשון בכולהו דהרי לא תני לה בכולה מס' דשקלים זולת במותר הקטורת) והכא לא תני לה. תימה דלפנינו יש שם בסוף

המשנה וחוזרין ולוקחין כו' ושב לתרוייהו ר"ל לר"ע ולב"ע וכ"כ שם התוי"ט. ודוחק לומר שלא היה כן בגירסת בעלי הש"ס כדמשמע שם מהתוי"ט. כי גם בנוסחת המשנה דבירושלמי ובתוספתא שם פ"ב איתא כן. ועוד דאי ל"ג לה יקשה קושייתו גם בין למאי דס"ד מעיקרא דמיירי ביחיד שעשה קטרת ובין למאי דמסיק בא' מסממני הקטרת. דמ"מ ראוי למזבח מיקרו וא"י מידי מזבח לעולם. ונלע"ד דעיקר הגירסא שם במשנה וחוזרין ולוקחין אותן מתרומת הלשכה דכן איתא גם בתוספתא שם. (וכמו דאיתא לקמן בסה"ע גבי מותר הקטרת. אך שם ט"ס וצ"ל מתרומה חדשה כדאיתא לעיל בסמוך). והשתא מדייק ר"י שפיר מדלא קתני מתרומה חדשה ש"מ דאיירי באמצע השנה. ומותר הקטרת לא היו מחללין אלא בסוף שנה בשעה דאיתא לת"ח ודוק כי נכון הוא מאד בעז"ה:

שם (בסה"ע). **צ"ל מתרומה חדשה כמש"כ בסמוך**:

רש"י ד"ה קילופה. בשם וזהו שמו:

קנמון תשעה. ס"ה שס"ח מנין. כצ"ל:

רש"י ד"ה מפרישין. שכר האומנים המחזיקים את בד"ה. מה שנדפס בגליון בשם ס' ב"ש. לכאורה אישתמיטתיה גמרא דמעילה ספ"ג הביאה התוספות בשבועות (י ב) בד"ה מפרישין דמוכח שם להדיא כפירש"י דאומנין דהכא היינו אומני הבנין. ואדרבה פרש"י לעיל גבי המקדיש נכסיו שפי' דינתנו לאומני בית אבטינס צ"ע דהא סתם הקדשות לב"ה. והם היו נוטלין שכרן מתרומת הלשכה כדאיתא בכתובות (קו):

רש"י ד"ה ומחללין. דכ"ז שהיא בקדושתה כו' דכ"ד כו' א"י מידי מזבח לעולם. תימה דמה בכך הרי יחזרו ויקנו אותה מת"ח. וכמו שעושין עתה שמחללין אותה על המעות דיוצאה לחולין ואח"כ קונין אותה מת"ח. ועוד דתיפוק ליה דלאומני ב"ה אין נותנין אלא מקדשי ב"ה וכמש"כ התוספות שם בשבועות:

דף ו:

גמרא (בסה"ע) ואזדו לטעמייהו דתנן כו'. כצ"ל:

רש"י ד"ה ונילף נמי מלבונה. ולאתויי דבר שריחו נודף כו'. כצ"ל:

דף ז.

גמרא לא ייסך כתיב וקרי ביה לא יסיך. עפרש"י ות"י וק"ל דהא מוכח בב"מ (נד ב) דל"א מוסיפין באמצע התיבה וכדפרש"י שם בד"ה או דילמא. ועיין סנהדרין (דף ד ב) בתד"ה לטטפת:

שם ובפלוגתא כו'. עיין ת"י. ומש"כ וא"כ קשה הלכתא אהלכתא כו'. טפי ה"ל להקשות דרבא אדרבא דהכא סובר כר"ל. ובפרק החולץ לא פסק כר"ל רק בתלת. ולפמש"כ התוי"ט בפ"ג דכלים מ"ב בשם מהרי"ק דכללי הלכות ל"נ אלא בדינים הנהוגים וכ"כ התוספות בשבת (ע ב) בד"ה נודע על הא דרבא דהחולץ ל"ק גם קושייתו:

שם כדתניא יכול כו' ודין הוא הואיל וחטאת כו'. כ"ה הגירסא בשבועות ונכונה:

שם וקראו מקרא קדש. עפרש"י ות"י ותוספות בשבועות. ונ"ל ראיה לפרש"י מר"ה (לב) מקרא קדש זו קדושת היום ע"ש:

רש"י ד"ה כהן שסך. אלמא כיון דבטלה בהתירא כו'. עמש"כ ביומא (פא):

רש"י ד"ה מתניתין במבעט. לא תני ליה. הס"ד ומה"ד ודין הוא:

רש"י ד"ה אשם. ל"ד נקט כו'. עיין ת"י ובתוספות שבועות:

רש"י ד"ה שמעו לר"ע. תימה לי ולריו"ח כו' מאי אף כו'. והתוי"ט כתב דקאי על חוץ ממטמא מקדש וקדשיו ע"ש. ואינו כלום דחוץ ממטמא כו' אינו מפיק אלא מא"ת כדמפרש הש"ס לעיל. ומגדף לדברי חכמים פטור אף בודאי חטא:

רש"י ד"ה ואומר חטאו ישא. מפרש לקמן. הס"ד:

דף ז:

במשנה אר"י אימתי כו' אבל כו' ונאכל. ואמרינן בגמרא משום דמודה ר"י במחו"כ (ר"ל דלא בעי ידיעה). ומשמע לי מדברי התוספות לקמן (כב ב) דגם ת"ק לא פליג עלי' בהא. אבל מפירוש הרמב"ם כאן ולקמן ספ"ה (והרע"ב אחריו) ובחבורו פ"א מהלכות מחוכ"פ ה"ז מוכח להדיא דס"ל דת"ק פליג דאף מחו"כ צריכין ידיעה. ולכאורה נראה דע"כ ל"פ עלי' אלא בהא דקאמר ונאכל. משום דבעו ידיעה אבל להתכפר לאכול בקדשים מודה לר"י דמייתו ומתנו. דהא גם אם כל אחת תביא לעצמה הוה בלא ידיעה. לכן טפי ניחא שלא להרבות בחטאות ספיקות עיין לקמן (ח) ברש"י במשנה ד"ה ואין השאר עליה חובה. ונראה דיש עוד נ"מ בפלוגתייהו אם נודעה אח"כ האשה שילדה מין חובה לר"י פטורה כמו באשם מעילות לקמן (כב ב) דאמר רבא מדברי שניהם נלמד אשם ודאי ל"ב ידיעה לכתחלה ע"ש. וכן באשה אחת שהביאה על הספק ואח"כ נודע שהפילה מין חובה לר"י פטורה. ולת"ק חייבת. ועוד נ"מ באשה אחת שנודע שהיא חייבת אחר הזאה דחטאת ספק לר"י נאכלת דהרי פטורה להביא אחרת ולת"ק אינה נאכלת דהא צריכה להביא חטאת אחרת ועמש"כ לקמן (כו ב) בזה בס"ד. אבל מפירוש הרמב"ם לקמן בספ"ה וכן בחבורו שם משמע דלת"ק אין מביאין כלל בשותפות וצריך טעמא.

ושמא משום דזה שמביאה על הספק ומתירתה לאכול בקדשים אף בלא ידיעה ילפינן בנזיר (כט) מקרא. אבל שיביאו שתיהם ויתנו אין לנו וצ"ע:

בתוי"ט ד"ה אר"י. וכן נמי באשם תלוי שם במ"ה פ"ה כו'. נראה למחוק תיבת תלוי וצ"ל במ"ד וע"ש בדבריו בד"ה ריא (דבמ"ד) וגם שם נראה למחוק תיבת תלוי. ומתחלה הייתי רוצה להעמיס בכוונתו כגון שהיו מונחים במקום אחד כזית חלב וכזית שומן. ובמק"א שני זיתי שומן. ואכל אדם אחד כזית מאלו. והשני מהשניים שלא יביאו שניהם א"ת א' ויתנו. ושוב חזרתי מזה מפני כמה טעמים. א) דאין ד"ז מבואר שם פ"ה. ב) מדוע לא יביאו ויתנו בכזה דהרי בא"ת לא כתיב הודע. ג) דנראה דכ"א לעצמו אינו מחויב להביא א"ת דלכאו"א ה"ל ס"ס:

גמרא והתנן רש"א מביאין שניהן חטאת אחת ריא אין שניהן מביאין כו'. כצ"ל:

שם ריא כ"ח שהיא באה ע"ח אין שנים מביאין אותה. כצ"ל:

רש"י (במשנה א')

ד"ה כמין בהמה כו'. הואיל ונאמרה בהו כו'. כצ"ל:

רש"י (במשנה ב')

ד"ה לאור פ"א. שילדה נקבה ולאור פ"א כו'. כצ"ל:

דף ח.

גמרא ת"ר ה' לידות ודאי וה' זיבות ספק או ה' זיבות ודאי כו' מביאה ב' קינין כו'. כצ"ל וכצ"ל ברש"י וכ"ה בב"ח. וברמב"ם פ"א מהלכות מחו"כ ה"י נפל ג"כ ט"ס וכצ"ל היה עליה ה' זיבות ודאות וה' לידות ספק כו'. והנה מבואר כאן דאף דבחמשה לידות או זיבות מביאה קן אחד ואוכלת בזבחים. מ"מ לידה וזיבה איננה מטוהרה לאכול בקדשים בהבאת קן אחד על שתיהן וכ"ה להדיא בתוספתא כאן. ונ"ל דילפינן זה מהא דאיתא בת"כ פרשה מצורע וכפר על המטהר מטומאתו ולא מזובו ופירש הק"א שאם היה זב ומצורע כו' אין קרבן זה עולה לשתיהן. והיינו ע"כ אף לטהרו לאכילת קדשים. דאי לענין חיוב פשיטא כדמקשה הגמרא לקמן (ט ב) קתני יכול על הלידה ועל הזיבה א"מ אלא קרבן אחד אלא מעתה כו'. ועתה מה שהעלה הגרע"א בצע"ג בגה"ש (לשונו מגומגם ע"י המעתיקים ע"ש) מיושב שפיר וגם מהה"ג בעל נו"ב בספרו דורש לציון דרוש ד' נעלם במחכתה"ג גמרא שלפנינו ומש"כ בה. שכתב שם דספק זב לקרבן אם נעשה מצורע מוחלט יפקיר נכסיו ולהוי עני ויביא שתי תורים לצרעתו ויטהר אף מספק זובו (לפמש"כ בס"ד בנזיר נט ב בד"ה א"ל ב"ז בסופו ע"ש אף להפקיר נכסיו לא הוי

צריך). ומה שהקשה עליו בנו הה"ג בהגהה שם מהא דלקמן (ט ב) שהבאתי. במחכ"ת משם לא מוכח אלא דמוטל עליה חוב להביא שני קרבנות. אבל מ"מ איכא למימר דנטהרה לאכול בקדשים בקרבן אחד. וכמו למסקנא דמוקי למיעוטא דזאת על לידה ולידה דלאחר מלאת דאינו אלא לחיובא בב' קרבנות אבל לענין אכילת קדשים די לה בקרבן אחד וכדפרש"י במתניתין. ועמש"כ בנדה (כא) בס"ד:

רש"י ד"ה אם יש ודאי ביניהן. ממין הספק תאמר כו'. כצ"ל. ומה שהגיה הב"ח דצ"ל בין הספק. הן לפמש"כ לעיל הגירסא ממין מדויק היטב:

רש"י ד"ה בדר"ע. ל"ג ותיפטר. פירוש דהוה משמע דבין ודאי ובין ספק שוין בפטורא ובאמת ז"א דבספק פטורה לעולם ובודאי אינו אלא שאינה מעוכבת מלאכול בקדשים אבל החוב נשאר עליה:

דף ח:

במשנה ד' מחוסרי כפרה. לשון הרע"ב שמביאים כפרה כו'. וכ"ע התוי"ט וז"ל רש"י מביאין חטאת כו'. ול"נ דהרע"ב שינה לשון רש"י בכוונה דראב"י אומר אף גר מח"כ והוא אינו מביא חטאת כדלקמן:

גמרא ור"א כו' ניתני נמי נזיר טמא. בתור"ע העלה בצ"ע דהא לקמן (ט ב) מוקי סתמא דמתניתין כריב"י דאמר דנזירות טהרה משביעי הוא דחיילא וא"כ ליכא עיכובא בקרבן ונימא דראב"י כוותיה ס"ל. או דס"ל כרבי דאמרינן בנזיר (יח ב) אליביה דמונה אע"פ שלא הביא קרבנותיו. ולי י"ל עפ"י סוגיא דיבמות (לז) דאביי ורבא מהדרי כאו"א לאוקמי דראב"י אליבא דהלכתא ע"ש. וה"נ הרי קי"ל כרבנן בנזיר שם דאינו מונה עד שיביא חטאתו וכמו שפסק הרמב"ם בפ"ו מהנ"ז להכי רוצה הש"ס לאוקמי ג"כ הא דראב"י דהכא אליבא דהילכתא:

שם דת"ר כאשר תעשו (כצ"ל) כו' מה כו' אף הוא כו' שנאמר ככם כגר. תימה קרא לקרא:

רש"י ד"ה מבשרו. ומתוקף יצרו. קשה אדרבה דהא אחד מז' דרכים שבודקים אה"ז הוא הרהור. אח"ז מצאתי שקדמני בזה התוי"ט בפ"ט דנזיר מ"ד:

דף ט.

גמרא תניא אידך ועשה אשה כו' ת"ל כאשר תעשו כו'. כצ"ל:

שם טבילה מנלן דכתיב ויקח משה את הדם כו'. כצ"ל. וביבמות (מו ב) איתא קודם אילימא מדכתיב לך כו' וכבסו שמלותם כו' ודחי דלמא נקיות בעלמא ומסיק כהכא.

ותמיהני על הרמב"ם בחבורו רפי"ג מהלכות א"ב שהביא מקרא דוכבסו. ויותר יש להפליא על התוי"ט בספ"ח דפסחים שהביא מגמרא שלפנינו הילפותא מוכבסו. וגם במילה מביא הרמב"ם שם לימוד אחר שאינו בגמרא. ואגב עיוני תמהתי מדוע לענין פסח גזרו ב"ה שם בפסחים ואמרו הפורש מן הערלה כפורש מן הקבר. ובשאר קדשים אמרינן לעיל דאוכל בקדשים לערב. וזה י"ל דמיירי שמל וטבל כבר ועי' בתוס' חגיגה רפ"ג ד"ה האונן. אבל איך לא אישתמיט תנא למיתני דין זה דהפורש מה"ע בקדשים דעלמא וצ"ע:

שם וכה"א ערום ראה כו'. מצויין למשלי כ"ב. אבל שם כתיב ופתיים. לכן נראה דכוונו לשם כ"ז דשם כתיב פתאים ולהגיה כאן קצת ככתוב שמה:

רש"י ד"ה בהעלם אחת. כלומר קודם שילקה כו'. תימה דלקמן (ס"ד י) במשנה איתא דהוא אינו במכות. ובגמרא שם (יא) ילפינן לה מדכתיב בקורת תהי' היא לוקה והוא אינו לוקה. ונ"ל למחוק תיבת שילקה וצ"ל קודם שיביא קרבן כו':

דף ט:

במשנה ומצורע שנתנגע נגעים הרבה. עפרש"י. וכ' התוי"ט ואיכא למידק אי ה"נ כשהי' ראוי להביא קרבנותיו אי מתחייב על כל נגע כו'. פשוט דר"ל שנתנגע ביום השמיני להבאת ציפרין שהוא יום הבאת קרבנותיו כדכתיב בפרשה ומבואר במשנה פי"ד דנגעים. ותימה על המחבר נ"ת שהבין דיום הבאת ציפרין קרוי ראוי להבאת קרבנותיו וכן הביא בשם ס' מ"ח ואשר ע"כ תמה על התוי"ט שלא כדת. ושגיאות מי יבין:

גמרא ראבי"א דבר הגורם לו טהרה ומאי ניהו צפרין. נראה משום דכתיב בהבאתן וטהרו. ורש"י קיצר כאן בפי':

שם יכול על הלידה שלפני מלאת ועל הלידה שלאחר מלאת. פי' דנרבי מתורת בין לידה שלפני מלאת ובין לידה שלאחר מלאת. ומפרש"י בנדה ל"מ כן. ואולי דתיבת כאחת דגרסינן התם דחקתו:

רש"י במשנה ד"ה האשה. דבזכרים ל"ל הכי כו'. והתוי"ט מלא א"ד דאטו ברשיעי עסקינן. ובמחכ"ת הא אפי' ברשיעי לא מ"ל בתוך מלאת דזכר דהא ביום ארבעים גופי' עדיין מיא בעלמא היא. והכ"מ שהביא לקמי' שפיר קאמר דהתם מיירי אחר מ'. וכן בהא דלעיל בפ"ק מ"ל באור למ"א. ומש"כ ע"ד הכ"מ ואני אומר שא"צ לכך כו'. אני אומר שא"צ לכך ולכך דאפשר בתאומים. ואף שכ' ברישא היולדת דמשמע דכלו חדשיו. י"ל שהראשון נגמר צורתו לשבעה והב' ה"ל לגמור לט' והפילתו ביו"ד לתשיעי דקי"ל

דהיולדת לט' א"י למקוטעין עי' בנדה (כז) ותבין: אמנם עיקר דינו דהרמב"ם תמוה אצלי דכיון דיש עליה ודאי חיוב מהטומטום והאנדרוגינוס הא אריב"נ לעיל ספ"ק שלספק אם יש ודאי ביניהם תאמר על הודאי ותיפטר וע"ש בפרש"י. ואין לומר דמיירי שכבר הביאה על הראשון אחר פ' מלידתו ובתוך ימי מלאת דהנפל. דהא פסק שם לעיל בהלכות ה' דאם הביאה תוך מלאת של ולד זה אפי' על ולדות הראשונים לא יצאת. (ולפי מה שפרש"י לקמן דלדברי חכמים ולד שני גורם לקרבן וראשון ל"ל קרבן. א"כ בדינו של הרמב"ם על הנפל חיוב ודאי ועל הטומטום והאנדרוגינוס חיוב ספק). ואפשר ליישב דברי הרמב"ם דמיירי שהפרישה על הולד הראשון קודם שהפילה השני. ונאמר דללידה שלאחר הפרשה אינה מטהרה עי' זבחים (ו) דמבעי' אי עולה מכפרת על עשה דלאחר הפרשה ולפירש"י שם (ר"ד ז) לא איפשטא. ועי' שבת (עא ב) בפלוגתת ריו"ח ור"ל ובתוס' שם (ע ב) ד"ה נודע:

רש"י ד"ה והמפלת תאומים. כגון שנתעברה ג' והפילה אחד כו'. לולי פירושו הנל"פ דמיירי כמו בבבא דרישא דהראשון היתה נקבה בת קיימא ואחרי שבועיים עברה שני זכרים תאומים והפילה הראשון בתוך שמונים ללידה ראשונה והשני בתוך מ' לנפל הראשון ואחר פ' ללידה הראשונה. שוב התבוננתי דרש"י אזיל לשיטתי' לקמן בגמרא בד"ה מפלת תאומים איצטריכא ליה ע"ש. אבל משם אין הכרע דיל"פ דסד"א דב' נפלי התאומים חדא לידה אריכתא היא והואיל דהראשון היה בתוך מלאת דלידה הראשונה גם הנפל הב' נמשך אחריו וחשיב גם הוא בתוך מלאת דלידה הראשונה דאזלינן בתר אתחלתא קמ"ל דלא:

רש"י ד"ה יכול על הלידה ועל הזיבה. דבעי שתפסוק מן הזוב כו'. תמוה דהא בנדה (לו ב) מבואר במשנה דלא בעינן רק ששפתה מן הצער ולא מן הדם וע"ש בגמרא כל הסוגיא וצע"ג:

רש"י ד"ה מפלת תאומים אצ"ל. איצטריך ליה לאשמועינן. כצ"ל ומלת תנא נראה למחוק:

דף י.

גמרא מה יום רצוף. קשה מאי פסקא דילמא אם הפילה באמצע היום ישלימו לה אח"כ חצי יום כנגד חצי היום השני שהי' בטומאה. ואולי משום דאי אפשר. דאיזה חצי היום תשלים לה אח"כ. אם חצי הראשון דיום. הלא אז לא הפסידה אלא חצי האחרון דיום.

ואם תשלים לה חצי אחרון דיום זה ודאי אין סברא שאחר השלמת הימי טוהר יהי' יום שלאחריהם חציו הראשון טמא. ובחציו השני תחזור לטוהר והבן:

שם דבעיא מינקט לה שבעה יומי טומאה דלידה וה"ק יכול כו'. כצ"ל. ותיבות תאומים נקבה למחוק. וכ"מ אח"כ בס' נ"ת:

רש"י ד"ה א"ד חומרא אית ליה. להיות גורמין השלמה לראשון כו'. כצ"ל:

בא"ד דהא מילתא קולא היא להאריך טוהר דמיה וקולא ל"ל. קשה דהא מ"מ חומרא היא לענין אכילת קדשים וכדמסיק לענין ימי טוהר דשני דיהבינן לה מהאי טעמא:

רש"י ד"ה לעולם רבנן היא (בסופו). **אלא משני מונה**. קשה להבין דהא בכה"ג דימי טוהר דשני כלים קודם השלמת ימי טוהר דראשון מראשון מנינן אלא דימי טומאה דשני עולין בחשבון הימי טוהר:

בתי"ש ד"ה וקולא ל"ל (בסופו). **אבל אם ילדה זכר אחר ד' ימים או ה' ללידת נקבה כו'**. כצ"ל:

תי"ש שם ד"ה א"א לפה"ק בלא דם. תימה א"כ למאי איצטריך כו' וטמאה ז' ימים. הנה לבד מה שהקשו המפרשים דהלא איצטריך ביולדת בימי זיבה. ק"ל דהא נ"מ ג"כ בימי נדה וכבר ראתה קודם הלידה ג' או ד' ימים ואי לאו קרא היה די לה להשלים ז"י מראיה ראשונה קמ"ל קרא דטמאה ז"י מחדש מיום הלידה:

דף י:

רש"י ד"ה ל' דזכר מפוזרין. יכול יתנו כו' כנגד ז' ימי טומאה דשני כו'. כצ"ל:

רש"י ד"ה וש"מ. להאריך ימי טוהר דראשון שישלימו לז' אחרים כו'. כצ"ל:

במשנה ועל בטוי שפתים ועל טומאת כו'. מפרש"י והרע"ב משמע דהוי גרסי טומאת כו' קודם ביטוי וכסדרן בכתוב. והתוי"ט לא הרגיש בזה:

גמרא יולדת מביאה בדלות ועשירות. נראה דר"ל דדלה מביאה תחת כבש העולה ב"י או תור. אבל החטאת מביאה כמו עשירה וא"מ תחתיה עשירית האיפה כמו בשמיעת הקול כו'. ומצורע אע"פ דהאשם מביא כמו עשיר לא קרי ליה מביא בעשירות. משום דלא מצינו בשום מקום חילוק באשם בין עשיר לדל:

שם יולדת מביאה כו' פרידה אחת דעוף תחת כבש. כצ"ל:

שם א"ה נכי ריבעא דפרוטה הוי. מה שנמחק מלת נכי בגליון בשם רש"ק הוא שבוש. וברש"ק ע"כ ט"ס הוא. ואולי רצה להגיה תלתא ריבעי דפרוטה הוי:

רש"י ד"ה ברבעתים. שהוא ד' דינרים והיינו ט"ז רבעים. כצ"ל:

תד"ה מכלל. רק מדרבנן מצוה לכתחלה כו'. כצ"ל:

דף יא.

גמרא ומאי משמע דהאי נחרפת לישנא דשנויי היא דכתיב כו'. עיין סוטה (מב ב): **שם ואב"א אם תכתוש את האויל כו'**. כצ"ל:

תד"ה דהא. דהא כי האיש קטן האשה חייבת. כן העתיק הלח"מ בפ"ט מהלכות שגגות ה"ג. ומש"כ כדאיתא בת"כ כו'. הובא ג"כ בגמרא דסנהדרין (ר"ד סט) בקיצור לפרש"י שם. אבל י"ל דשם הכוונה לואיש כי תצא ממנו ש"ז (ויקרא טו טז) דדריש שם בת"כ ג"כ בכה"ג והובא בגמרא דנדה (לב ב): והתוי"ט כתב בדעת הרמב"ם בפירושו דס"ל דה"נ הוקשה אשה לאיש לענין דאף כשהיא שוגגת חייבת מלקות. והא דת"כ ל"ק דיליף ליה מקרא ע"ש. לכאורה אישתמיטתיה דעת הרמב"ם בחבורו שם דקטן בן ט' חייב הוא נמי בקרבן. וא"כ אין כאן קושיא כלל מהא דת"כ. ואולי יכוון להקשות מדוע לא ילפינן נמי לקטנה שתהא חייבת כמו דאם הוא קטן דחייב (לשיטתו בחבורו) וכדילפינן לחייבה שוגגת ממה שהוא חייב בשוגג. ולזה אמר דילפינן מקרא ור"ל מדכתיב אשה דמשמע גדולה. אמנם באמת נראה דבפירושו ס"ל כהתוספות דבקטן הוא פטור ולא מרבינן בת"כ אלא לחייב אותה. וזה מוכח בפירושו דהתחיל לבאר דבשאר עריות קטנה שבא עליה גדול חייב. וכן קטן חייבת הנבעלת אם היא גדולה. וכשבא לבאר דין דש"ח לא כתב רק דא"ח אם היא קטנה. משמע דבהוא קטן אין דינה חלוק משאר עריות. ונראה עוד מפירושו דגם בהוא ישן והיא ערה היא חייבת כבשאר עריות מדלא כתב בה חלוקא דלפטור אלא כשהיא ישנה. ויליף זה מקטן דת"כ דמרבה לה לחיובא. וכ"מ מלשון התוי"ט שכתב ולענין זה לרבות שוגג כמזיד. משמע ולא זולת: הקשה לי חכם א' דלפי מה שפסק הרמב"ם כר"ע דלעיל דש"ח היינו חציה שפחה וחציה ב"ח ומאורסת לע"ע היכא מ"ל בקטנה דהרי אין קידושיה כלום. ועי' בגיטין (מג). והשבתי לו דמ"ל עפ"י האמור בירושלמי כתובות פ"א סוף הלכה ב' בת ג' שנים ויום א' ונמלכו ב"ד לעברו הבתולין חוזרין כו'. וכ"נ פשוט בבת יב"ש ויום אחד וא"כ מ"ל שקבלה קדושיה בהיותה בת י"ב שנים ויום אחד. ואח"כ נמלכו ב"ד לעבר אה"ש והרי היא קטנה. וקידושיה לא פקעו דהרי אז היתה גדולה. אולם יש לבעה"ד לחלוק ולומר דנעשה קטנה למפרע וא"כ פקעו ממילא הקדושין. והחכם השואל תירץ דמ"ל בישראל שבא על ח"ש וחב"ח וילדה לו בת וגם היא דינה כח"ש וחב"ח. ולצד חירות שבה הוא אב ויכול לקבל קידושיה: התו"ח הקשה הלא משנה זו נמי מיירי בחילוק שבין כל העריות לש"ח כמו משנה הקודמת. ומדוע לא שנאן ביחד והפסיק בינם בבבא דאיזו שפחה כו'. ועוד דקדק למה לא סיים כאן משא"כ בשפחה כדלעיל. (הן גם שם לא סיים בבבא אחרונה. ואולי דשם

סמיך על הקודמים. או על מה דתני אח"ז זו חומר מכלל דהא דחשיב ראשונה קילי בש"ח). ונדחק בישובם ע"ש. ול"נ משום דדיני משנה זו נוהגין בחד צד גם בש"ח דהיינו באם הוא קטן או ישן או שוגג והיא לא. היא חייבת (עמש"כ לעיל ובהה"מ פ"ג מהלכות א"ב) משא"כ בחילוקי משנה דלעיל. ולזה נכון מאד פירוש הרמב"ם לעיל בחייב על כל ביאה וביאה דהיינו אפילו שלא כדרכה ונד מפרש"י. משום דאזיל לשיטתיה (בחבורו שם) הלכה י"ד דהיא חייבת על כל ביאה וביאה וא"כ בצד זה שוה ש"ח לשאר עריות ולא ה"ל לחשבה שמה ונכון בעז"ה:

דף יא:

תד"ה כשאין. דפטור ממלקות דמתעסק הוא וחייב חטאת הואיל ונהנה. כ"נ דצ"ל:
בא"ד וקשה שהרי בשפחה נמי חייב קרבן (כצ"ל) כו' בכה"ג שוו תרווייהו. לכאורה יל"פ כוונת רש"י דכמו דבכל עריות פטורין ממלקות כמו כן בש"ח וממילא כיון דהיא איננה במלקות הוא פטור מקרבן כדלעיל:
במשנה שנים אומרים אכל והוא אומר לא אכלתי כו'. פי' הרע"ב (והוא מהרמב"ם) טעם דפטור (אליבא דחכמים) דכתיב או הודע כו'. ותמיהני דהא מוקי להאי קרא בגמרא באחד דא"ל אכלת חלב והוא אמר איני יודע (עי' בתוס'). וגם הגמרא לא מיבעי' אלא אם טעמייהו משום דאדם נאמן ע"ע כו'. אבל לא מטעם הקרא:
גמרא הא קמ"ל דבר זה מחלוקת ר"מ ורבנן. עת"י. ומדבריהם למדתי כוונה חדשה בהא דאמרי' בעלמא סתם ואח"כ מחלוקת א"ה כסתם דר"ל דהלכה דוקא כאידך דפליג אסתמא. וזה בא לארויי במאי דשנה אח"כ מחלוקת לומר דהאי דסתם ברישא אינה להלכה. ואם לא סתם תחלה הי' אפשר להכריע הלכה כאידך דסתמא כוותי':
שם דקי"ל דאפי' בחד כו'. פי' דאפילו בחד שייך לישנא דאמרו לכן לפי הכרח הענין נוכל לפרשו דלא כוון רק על אחד כמו שם. וכן הכא מדלא תני אמרו לו שנים כמו בסיפא משמע אפי' חד:
תד"ה ואשה. ואע"ג דשתק אלמא כו'. כצ"ל:

דף יב.

רש"י ד"ה אבל בטומאה. דל"ל לא נטמאתי שוגג אלא מזיד לא מודו לר"י. כצ"ל:
תד"ה א"ד. אעפ"י שאומר בעה"ב כו' אלא מזה בעה"ב מעל ומהתם מוכח ליה דדברים שבלב אינם דברים ופריך ודלמא כו'. כצ"ל:

דף יב:

גמרא מודה ר"מ לחכמים בנזיר שא"ל שנים כו'. כצ"ל ומלת טמא למחוק:
רש"י ד"ה לחומרא. אף אם שהה כו' יותר מכדי אכילת פרס כדי אכילת קליות בסמוך זל"ז כו'. כצ"ל. ורמב"ם פי' דפלוגתייהו הוא רק באכלן כאכילת קליות ממש דהיינו שאכל הכזית בחלקים דקים חלק אחר חלק תכופות וסמוכות זל"ז ושהה בזה אפי' כל היום כולו לר"מ מצטרפות. ולרבנן דוקא באכלן בכדי אכ"פ. ומשמע דבהפסיק בינתיים לא פליג ר"מ. והרע"ב הרכיב ב' הפירושים כאחד ועשה ב' פלוגתות בין ר"מ לחכמים ע"ש. ונ"ל להכריע כדבריו. דמלשון כאילו כו' משמע כפרש"י דמיירי בהפסיק בינתיים. ומיתור לשון שבדברי חכמים מתחלה ועד סוף מוכח דשמעי לר"מ דזמן אכילתו ולעיסתו לא מיחשב בשיעור שהייה (ולכן אם אכלן כקליות ממש אפי' כל היום כולו מצטרפין) וחכ"א עד שישהה מתחלה ועד סוף דר"ל מתחלת אכילתו עד סוף אכילתו. דגם זמן אכילתו מצטרף לשיעור השהייה:
רש"י ד"ה א"ד לקולא. אלא כאכילת קליות. כצ"ל בכ"ף:

דף יג.

גמרא מיתיבי כל האוכלין מצטרפין לפסול הגויה בכחצי פרס בכדי אכילת פרס מאי לאו כו'. כצ"ל וכמו בברייתא השנייה דמייתי בסמוך:
שם לא התירו לאוכל פחות מכשיעור לירד כו'. כצ"ל וכן לקמן באמר מר:
שם שינק בתקיפה אחת שלא הניח כו'. כצ"ל:
שם דספק ינק כשיעור כו' ואת"ל ינק ספק ינקו באכילת פרס כו'. משמע דמטעם ס"ס מטהר ליה. וקשה דטומאת הגויה דרבנן היא אפי' בחדא ספיקא טהור כדתנן בפ"ד דטהרות מי"א:
שם תשעה משקין בזב כו'. כצ"ל:
רש"י ד"ה איטמי מחלב. דבשלמא ממגע שנגע בה כו'. כצ"ל:
רש"י ד"ה ועוד חלב. וד"ה כרוקה כו'. צ"ל הד"א:
רש"י ד"ה בין לרצון. ואי ה"ל תורת אוכל או משקה אמאי כו'. כצ"ל:
רש"י ד"ה אלא אמר רבא. וצריך הכשר. הס"ד ומה"ד אבל כו'. וכ"ז שייך לקמן ע"ב בתירוצא דמי סברת והי' לפניו הגי' שם אלא א"ר:
תד"ה אמר רבא. שמיוחד לתינוק משום דליהוי אוכל וליטול שם כו'. כצ"ל:
בא"ד ומעיין הוה בזבה. כצ"ל בבי"ת:

דף יג:

גמרא א"ה קשיא הא מתניתין מטמא בין לרצון כו' מי סברת כו'. כצ"ל. ועמש"כ לעיל גי' גליון דרש"י בכאן:

שם מי סברת שלא לרצון דלא ניחא ליה. לא שלא לרצון בסתמא דדעתי' כו'. כן העתיקו התוס' בשבת (קמד) ונכון:

שם אר"י ה"ק אכל א"ט ושתה משקין טמאין כו' ונכנס למקדש חייב. מש"כ התי"ש ליישב דנכנס למקדש ליהוי קאי גם עלייהו דאוכלין טמאין היינו נבלת עוף טהור. א"ש כי כן מבואר בזבחים (ע) דמצטרפת בכדי אכילת פרס. אבל מש"כ דמשקין טמאים היינו דם השרץ שמטמא כבשרו הוא תמוה. דמאי שייך שיעור דבכדי אכילת פרס בשתייתו הלא אין בו אלא טומאת מגע. וטומאת בה"ב אינה רק בנבלת עוף הטהור לא זולת. ולכן גם לשון רש"י שהעתיקו דאינן נעשין אה"ט אינו מדוייק דאפי' אם יעשו אה"ט לא משכחת בהו טומאה באכילתן:

במשנה א"ל אינו מן השם. כה"ג במכות (כא ב) במשנה:

רש"י ד"ה ד' חטאות. חד משום דאכל קדש בטומאה. כצ"ל:

תד"ה ארבע. עיין ט"א בר"ה (כח ב) ובק"א שם:

דף יד.

גמרא ה"ל טמא מיגו דאסור כו'. וכ' התוי"ט ואפי' לר"ש כו' כמו שאכתוב כו' בספ"ה. אבל מה יענה על חטאת דיוה"כ דאינה מחמת קדשים. ובהדיא פליג באוכל נבלה ביוה"כ:

רש"י ד"ה כגון שאכל כוליא. וא"ת לוקים כו' דהוה חלב פיגול וכוליא נותר. כצ"ל:

בא"ד ואנן בעינן דליהוי כולהו אחד כו'. כצ"ל:

רש"י ד"ה גליון. אין חיוב בפחות מכזית. כ"נ דצ"ל. ור"ל וא"כ אין כאן חיוב כלל לא על פיגול ולא על נותר דמכ"א אין כזית בפ"ע ואין מצטרפין זע"ז לקרבן כדתנן בר"פ. והא דבמעילה (יז ב) אמרינן דלענין אכילה מצטרפין היינו לענין מלקות עיין שבת (עא) תד"ה משני. וע"ק לגי' שלפנינו דהרי בהקטרה אית בה פלוגתא אם ישנה בפחות מכזית במנחות (כו ב. נח ב) ע"ש:

רש"י ד"ה כגון. דטמא שאכל חלב קתני כו'. כצ"ל:

תד"ה אמר עולא. וי"ל דמ"מ לא אמר לי' בהדיא כו'. כצ"ל:

תד"ה פקע. וי"ל דמיירי כו' וחציו לא העלה כו'. תימה דא"כ ישאר קושיית רש"י במקומה דתיפוק ליה דל"ק המתיר כמצותו דכוליה קומץ הוא המתיר עי' רש"י בזבחים (קט ב) במשנה. וע"כ לא מכשרינן במנחות (כו) במשנה אלא בהקטיר קומצה פעמים דעכ"פ הקטיר כולו. אח"כ מצאתי להצ"ק שעמד בדבריהם בזה בזבחים (מב ב) בד"ה הקומץ:

בא"ד וא"ת ואפי' לכתחלה נמי מעלינן לי' כו'. והא דלא הקשו זה על הגמרא שלפנינו דאמר כגון כו' דפלגיה כו' ופלגי' מאבראי כו'. עי' בתוס' זבחים שם דיש חילוק בין קומץ לאבר:

בסה"ד וי"ל כיון שקדשו כו'. זה התירוץ עולה ג"כ על הקומץ וכ"ה בתוס' שם:

דף יד:

רש"י ד"ה נשאת לאחי אביו כו'. ולגבי אחיו משום אשת אחי האב. נ"ל לנקוד אחיו בקמץ האל"ף. ור"ל אותו שנשאה מקודם ומיירי שגירשה. וא"כ טרם שנשאת לאחי אביו היתה מותרת לחזור לו. או י"ל דמיירי שמת אחיו אותו שנשאה בלא בנים (וכדמוקי לקמן להא דר' יוסי) ופקעה איסור אשת אח מכל האחים ונשאת לאחי אביו וקדושין תופסין ביבמה לשוק כדמסקינן ביבמות (צב ב). ולרב דאמר שם דא"ק תופסין. וכן שמואל דפסקינן כוותי' לא פסיקא ליה. וכן לפמש"כ התוס' לקמן דת"ק לא מיירי בעבד איסורא. משכחת לה שחלץ לה א' מן האחין ולא קאי עלה אלא בלאו דלא יבנה החולץ אליבא דכ"ע עי' יבמות (י ב). ואיסור חמור חל על איסור קל כבתד"ה נישאת. ולכאורה לפ"ז יהי' ראיה למש"כ בס"ד במהדורות לס' נת"ע (דף קיד) דהא הכא פקע מכולן איסור אשת אח אליבא דריו"ח ביבמות שם. ואפ"ה עליו נשאר האיסור. אבל יש לדחות דמיירי כאן שיש ביניהם אח סריס וכדומה שממנו לא פקע האיסור דאשת אח לכ"ע ואכמ"ל:

בא"ד ל"א ה"ג כו' לגבי בני אחי אביו (**משום אשת אב**). תיבות אלו שסבבתים משמע בבה"ז שלא היו לפניו ברש"י רק שהוא הוסיפם לביאור דבריו וכן הבין בתי"ש. ולע"ד נ"פ דר"ל כגון שהיו שני אחים לאביו ראובן ושמעון וכשנשאה ראובן ניתוסף עליה איסורא לבני שמעון משום אשת אחי אביו ונכון בס"ד:

תד"ה נישאת. וי"ל דמיירי כו' דהוא עצמו כ"כ ממזר. נ"ל דר"ל דע"כ אותו שנשאה הוא ממזר דהא ת"ק לא מיירי בעבד איסורא כמש"כ לקמן. ולכן י"ל בטח דאחיו כ"כ ממזר. ונ"ל דכמו כן מש"כ הרע"ב א"נ אם היו אחי אביה ממזרים. ר"ל שהיו כולם ממזרים אף

אותו שנשאה וא"כ תו לא נצרך לומר מש"כ קודם שקדושין תופסין בח"ל. ודלא כמש"כ התוי"ט עליו דל"ד:

במשנה הבא על בת בתו חייב כו'. לכאורה לפי פסק הרמב"ם בפ"ב מהל' א"ב הל"ו דהבא על בתו מנשואתו חייב שתים משום בתו ומשום אשה ובתה. ונראה פשוט דה"ה (או אפשר כש"כ דבה כתיב אזהרה מפורשת ערות כו' או בת בתך ל"ת משא"כ בתו דילפינן לאביי כדא"ל ולרבא כדא"ל בהנשרפין) בבת בתו מנשואתו. ונ"ל דאפי' להראב"ד שהשיגו בזה (עי' טעמו בלח"מ שם) מודה דאם אנס אשה וילדה בת דנאסרה עליו משום בתו מאנוסתו ואח"כ נשא את אמה דחייל על הבת ג"כ איסור אשה ובתה ע"י כולל דשאר בנותיה מאיש אחר. והלח"מ שם שגה בזה במחכ"ת. וא"כ קשה מדוע לא חשיב כאן איסור דבת בתה ויהי' שמונה. וי"ל דהתנא רצה לאשמעינן בסיפא בת בת אשתו בפ"ע דיש בה ג"כ כל השמות הללו. וזה ממילא מובן דבהצטרפותם יהיו ח' חטאות. ודע דבירושלמי ר"פ נושאין מבואר להדיא שלא כדברי הרמב"ם דז"ל שם בעון קומי ר"א בת בתו מן הנשואין ב"ב מן האונסין. א"ל כל שם בת בת אחת וע"ש דמוכח דבכ"ע א"ח אלא אחת ואף באנס ואח"כ נשאה ודלא כמש"כ דבזה גם הראב"ד מודה:

שם וכן הבא כו' ועל בת בתה. וכ' הרע"ב ומ"ל שהיא אחות אשתו כגון כו'. והוא מפי' הרמב"ם. תימה דגם בהיתר מ"ל כגון שהיה לחתן אשתו בת מאשה אחרת ונשאה זה ועמש"כ לקמן במשנה הסמוכה:

גמרא כדתניא כלתו כו' וכן אתה מוצא בבנו ובן בנו עד כו'. כ"ה הגי' ביבמות וע"ש:

רש"י ד"ה וכן בת אשתו. חייב כו' ואשת אחיו כו' וכן בת בת אשתו כו'. כצ"ל:

תד"ה הבא. ונשא בת לאה שהיתה לה מיעקב כו'. בס' נ"ת מביא בשם ב"ד להגיה שהיתה לה מאיש אחר כו' ה"ה בת בן אשתו ובת בתה. ולעד"נ של"ד כלל דעל בת בנה ובת בתה (בגוף אחד) א"ח אלא חטאת אחת כיון דנאמרו בלאו אחד כמו במשנה הסמוכה לקמן להאמרו לו ועמש"כ שם. ול"נ לסרס דבריהם ולתת הבת לרחל מאדם אחר והבן ללאה מיעקב ותהי' הבת הנולדה מהן בת בתה (כציור דמתניתין) ובת בנו. וכצ"ל בקושייתם (על הסיפא). והא דלא הקשה ר"ב ברישא אמאי לא חשיב גם בת בנו כגון שבא בנו על בתו והולידו בת. דבזה ודאי חייב שתים כיון דכתיב או בת בתך דאו בא לחלק כדמוכח בסנהדרין (סה) ע"ש בפרש"י ד"ה חלוקין הן במיתה. משום דעדיפא ליה להקשות ממה שבא ע"י היתר:

תד"ה ואחות. וא"ת מ"מ אמאי כו' שיעקב נשא אחותה נכרית כו'. כצ"ל ועי' בה"ז. והתוי"ט העתיק דבריהם בגירסא אחרת נכונה וברורה:

בא"ד וי"ל כו' עד שנולדה בת דינה מאותו כו'. כצ"ל:
במשנה הבא על חמותו כו'. עי' בפירוש הרע"ב והוא מהרמב"ם. הן בפשוט יל"פ בהיתר כגון ראובן נשא אשה ובנו נשא אמה ואח"כ נשא ראובן ג"כ את אחות חמותו. (ובהכי לא נצטרך ג"כ למה שנדחק התוי"ט בהסדר. וגם לפי גירסתינו בסדר המשנה שבגמרא אחות אשתו אחר אשת אחי אביו לא יעלה יישובו). וכן תפרש הבא על אם חמותו שבנו נשאה ואח"כ נשא הוא עוד את אחותה. ועד"ז אם חמיו. וכ"נ שהבין רש"י מדלא פירש כלום בזה ואולי לא רצו לפרש באיסור כולל כמש"כ התוספות לעיל. או משום יגדיל תורה ויאדיר:
שם ריבנ"א הבא ע"ח כו'. לכאורה צ"ל דס"ל איסור כולל אפי' בשני שמות ודלא כרבי יוסי (עיין תד"ה הכא בסופו) ואולי י"ל דכולהו הוויין שם אחד שם חמות ולענין זה דריש ריב"נ זימה היא הכתוב עשאן לכולן זימה אחת שדרש ר"א בשם ריו"ח אליבא דרבנן לענין שא"ח אלא חטאת אחת. גם י"ל דמ"ל באיסור ב"א כגון דשוויין אינהי שליח לקבלת קידושיהן:
שם א"ל שלשתן שם אחד. פירש"י ובחד לאו. ותימה דהא כתיבי בתרי לאוי ערות אשה ובתה ל"ת. את בת בנה כו' לא תקח ובסנהדרין ר"פ הנשרפין ילפינן דורות דלמעלה מדורות דלמטה ע"ש. ואולי דרשינן את בת בנה ואת ב"ב למעלה אלא תגלה. ולא תקח חוזר ג"כ אכולהי לאורויי דדרך ליקוחין אסרה תורה. וכדבר"פ נושאין. וע"ע בקדושין (סז ב). אח"ז מצאתי בירושלמי ר"פ נושאין וז"ל מ"ט דריב"נ מה אשה ובתה ובת בתה בשני לאוין אף אשה ובת בנה ובת בתה בשני לאוין מ"ט דרבנן מה בת בנה ובת בתה בלאו אחד אף אשה ובתה (כצ"ל) כו' ובת בנה בלאו אחד. והשתא מקויים פירש"י. ועי' בפי' הרמב"ם פי' אחר ולע"ד נל"פ שם אחד הוא מה שפי' לנו ר"א בשם ריו"ח לקמן בגמרא זימה היא הכתוב עשאן לכולן זימה אחת:

דף טו.

במשנה הבא על אחותו כו' ועל אחות אמו. בגליון נדפס ס"א בהעלם אחד. אמת שכ"ה הגי' במשניות. אבל נראה דטעותא היא לפי מאי דמפרשינן בגמרא דבאחותו שהיא אחות אביו כו' קמבע"ל. ולפי מאי דפשיט רב אשי בשבת (עא ב) דלריו"ח ידיעות מחלקות וכ"פ הרמב"ם י"ל הגי' ובא לאפוקי בנודע לו תחלה שהיא אחותו ואח"כ נודע לו שהיא ג"כ אחות אביו כו':
שם ואמרו לי לא שמענו. כ"ה הגי' במשניות:

רש"י ד"ה הוא בהעלם א'. בא ה' ביאות בה' עריות ובא ה' ביאות על כאו"א. כצ"ל: **תד"ה ערות. אמאי ל"מ כרת כו' דמצרכי רבנן להכי ומייתי לדרי"צ.** (לעיל ג) משמע דלכ"ע ל"צ קרא להכי דלאוין מחלקין. ועי' מכות (יד) תד"ה ה"ג רש"י:

דף טו:

במשנה שכך היו מוכי שחין כו' הולך לו ע"פ כו'. פירש"י שלא יהא מאוס ברגל כו'. והוא דוחק דלכאורה יותר הוא מאוס באבר מחותך לגמרי. ולעד"נ משום דשנינו בתוספתא ספ"ו דמקואות האבר והבשר המדולדלין באדם הרי אלו חוצצים כ"ה גי' הרא"ש בפ' בתרא דנדה סי' כו ובטור סי' קצ"ח וכ"פ בשו"ע שם סעיף כ"ב. (לאפוקי מגי' שלפנינו אינן חוצצים וכ"ה בר"ש פ"ט מ"ד ובסמ"ג שהביא הב"י שם) ולכן בע"פ שנצרכו לטבול מטומאן לעשות הפסח הוכרחו לחתכן משום חציצה ונכון בס"ד:

שם ורואין אנו שהדברים ק"ו. פרש"י מפרש בגמרא אדם שמטמא מחיים כו'. כאן לא נמצא בגמרא רק בחולין (עא ב) אבל לענין אחר. ולעד"נ דהק"ו הוא דאמה"ח באדם מטמא באהל. וטומאתו ז"י וצריך הזאה גו"ז וכהן מוזהר עליו ונזיר מגלח עליו משא"כ באמה"ח מבהמה:

גמרא זב וט"מ כו' יצאו מכולן הרי מכשירין וטהורין. כצ"ל וכן איתא בתוספתא והעתיקה הר"ש במכשירין שם וכ"מ מפרש"י כאן:

רש"י ד"ה זב. ואין מטמאין אדם כו'. תימה דמשקין אינן אלא ראשונים ואינן מטמאין אדם אפי' אם נגעו הזב וט"מ בהן אחר שיצאו מכולן. וע"כ ט"ס וצ"ל וא"מ זרעים או פירות:

במשנה אמרו לו לא שמענו. כצ"ל:

שם אר"ש לא כך שאלן ר"ע. כצ"ל וכן לקמן בגמרא:

גמרא דגופין מוחלקין לא כש"כ. כאן נגמר הענין. ואח"כ מתחיל פיסקא אר"ש כו' עד אם הלכה נקבל כו':

שם אלא אשם תלוי אחד בחמש העלמות כו'. כצ"ל ותיבות מחמשה תמחויין נראה למחוק. ואולי י"ל דמשום ר"י בר"י נקיט לה ומשום דמסיים ועל לא הודע שלהן מביא א"ת עכאו"א. והוא פליג ע"ז לקמן (יח ב) קמ"ל דבדאיכא תרוייהו בהדדי היינו ה' תמחויין וה' העלמות מודה. ונכון:

שם ריב"י וראב"ש אומרים אפי' כו'. כצ"ל וכ"ה בתוספתא פ"ד. ובזה יובן פרש"י ד"ה מה' זבחים:

שם (בסה"ע) לפני זריקת דמים. הן בעולה ודומיה שאין להן היתר לכהנים. אפי' אחר זריקת דמים מועלין בהן. ובאימורי קדשים קלים אין בהם מעילה אלא לאחר זריקה דוקא. ועי' לקמן ה"ד ה' תמחויין (וכמו שהגהתי שמה) בפלוגתא דאמוראי ודו"ק:

רש"י ד"ה מאי. ק"ל **לר"ש**. צ"ל הכי ק"ל לר"ש:

רש"י ד"ה מה' זבחים. **כר"ע דמתניתין ואליבא דר"ש**. כצ"ל:

דף טז.

גמרא וש"מ קיבלה מיניה אדרבה כו'. כצ"ל ומלת אלא נראה למחוק:

שם ה"ד ה' תמחויין. כצ"ל:

רש"י ד"ה אלא מאי א"ל למימר. מהא ברייתא כו'. כצ"ל:

תד"ה אלא. משמע דוקא העלמות מחלקין. כצ"ל:

בא"ד דהא במתניתין נמי מדמי לתמחויין. כצ"ל:

במשנה שבת שיש בה תוצאות הרבה וחטאות הרבה. כצ"ל וכ"ה במשניות:

גמרא אי שבתות כגופין דמיין. עפרש"י. ולע"ד נל"פ דהויין כגופין מוחלקין כמו שתי נדות וכמו הבא על חמש שפחות חרופות לעיל (ט). וכ"נ מדברי התוס' שם ד"ה והיא ועי' לקמן (יז) תני נדות ופרש"י שם. והוה דומיא דשאלתו במשנה דלעיל. שוב מצאתי בפי' הרמב"ם שגם הוא פי' כן. אבל לקמן מוכח כפרש"י דקאמר א"ד כו' פשיטא לי' דכגופין דמיין ושגגת שבת וזדון מלאכות הוא דבעי מיניה כו' וכן ס"ל לר"ח באמת. ואי אמרת דפי' כגופין דמיין היינו שהן כמו שתי נדות או ה' ש"ח. אטו בהן אם סבור שהן שתי נשיו טהורות לא מחייב אלא חדא. רק לקמן דמחלק הש"ס לענין איצטרופי ב' אותיות בב' שבתות (אי אמרינן דשבתות כגופין דמיין) בין שגגת מלאכות דלא איצטרפי לבין שגגת שבת דמיצטרפי קשה להבין לב' הפירושים ועמש"כ בשבת (לה ב):

רש"י ד"ה נדה אין בה תוצאות הרבה. וחייב על כל ביאה כו' כדאר"א כו'. עי' לקמן בגמרא (יז) דלר"ח מוקמינן כאן כגון שבא עליה וטבלה כו'. ולרבה תני נדות. וא"כ ע"כ צ"ל כמש"כ התוס' לקמן (בע"ב) ד"ה אמר רבה ע"ש וצ"ע:

דף טז:

רש"י ד"ה ותרוייהו ל"ק מיניה. כדקתני סיפא מעין מלאכה אחת כו'. כצ"ל:

בסה"ע שפטור מכלום. כצ"ל וכן בתוס':

תד"ה ר"ח. כדקמייתי ראיה כו'. כצ"ל:

תד"ה אר"ח. מהך לבד ל"ה מייתי דשבתות כגופין. כצ"ל:

דף יז.

גמרא אלא לרבה דאמר כו'. כצ"ל וכן לקמן:
שם במאי מוקמת לה לא בהדא ולא בהדא. כצ"ל:
שם ואלא באחת על האריג חיובי מחייב דתנן כו'. ק"ל לימא דהאי תנא ס"ל כר' יוסי לקמן (יט ב) דמתני אליבא דר"א שנים על האריג ע"ש בפרש"י:
שם א"ר מכלל דפליג בהדא. כצ"ל:
שם א"ל רבה תני נדות כו' בשלמא לרבה היינו דקתני קטנות. נ"פ דגם בסוף דר"א תני רבה הבא על הבהמות יוכיח כו'. או כמו דאמר בבכורות (ד' ב) ואימא בהמה רבה. והרע"ב ל"ד במש"כ הבא עה"ב שחייב על כל ביאה וביאה. והכי הל"ל דחייב על כל בהמה ובהמה. ולשון רש"י בסוף הסוגיא אטעיי':
שם א"ר כגון שבא עליה וטבלה כו'. קשה תרצת נדה. אבל בהמה מא"ל. ואולי י"ל דלא פריך מנדה אלא משום דמסתמא טובלת בתחילת לילה שאחר יום שביעי לראייתה כדינה וא"כ לא מ"ל ששה ימים שלמים בינתיים כמו שבין שבת לשבת. ולהכי משני כגון שטבלה וראתה וחזר ובא עליה ובכה"ג מ"ל ימים ששה בינתיים. משא"כ בבהמה פשוט דמ"ל ימים הרבה בין ביאה לביאה. אמנם לפי' התוס' בר"פ כלל גדול דבעינן דוקא ימי היתר בינתיים צ"ע מבהמה:
שם וטבלה וראתה וחזר ובא עליה דטבילות כו'. כצ"ל:
רש"י ד"ה ר"א מחייב. דאי בזדון שבת ושגגת מלאכות כו'. כצ"ל:
רש"י ד"ה אלא באחת על האריג. דמעיקרא הוי בהאי בגד אריג שיעור הרבה כו'. עמש"כ ע"ז בשבת (צא ב) בד"ה כגון:
תד"ה א"ל. וה"ה דהמ"ל נדה חייב שהרי כו'. כצ"ל:
רש"י ד"ה ואפילו אכל. כגון שסבור שומן הוא כו'. משמע דאתי לאפוקי אם ידע שהוא חלב וסבור שאין בו כשיעור ואח"כ נודע שהוא ספק אם יש בו כשיעור ומשום דזה מיקרי לא שב מידיעתו. ותימה דלא מיבעי' לריו"ח בשבת (סט) דהזיד בלאו ושגג בכרת דחייב. אלא אפי' לר"ל שם דבעי עד שישגוג בלאו וכרת מודה בהזיד בעשה ע"ש בתד"ה דידע לה. ומכש"כ חצי שיעור דאפי' עשה אין בו רק איסורא בעלמא. וגם לר"ל עצמו אינו אסור אלא מדרבנן. וכ"מ ביומא (פ) אי נימא דמחייבי קרבן אכזית קטן והתניא כו':
בא"ד ואח"כ נודע לו שהוא אכל חלב כו'. וכ"כ אחריו הרע"ב. נראה להדיא דלא ס"ל כדעת התוס' דמחייבי אפי' בספק ספיקא. וא"כ ל"ד התוי"ט בהעתיקו דברי התוס' עפ"י הרע"ב ועלח"מ רפ"ח מהלכות שגגות:

דף יז:

רש"י ד"ה אכל אחד מהן. אבל אם בשעת אכילה היה לו ספק והזיד כו' מזיד הוא ופטור. נסתפקתי בכה"ג אם נודע לו אח"כ שהוא ודאי חלב אם חייב חטאת. די"ל דאע"ג דלא פריש מספק אבל מודאי היה נפרש ונקרא שב מידיעתו ועי' ב"מ (ו) פרשי אינשי מספק שבועה כו'. ועי' שבועות (יד ב) א"ד כיון דכעדשה לא ידע אי מטמא אי לא מטמא העלמה היא. אבל אין זה ענין לנידן דידן. ולכאורה ספק איסורא אין בו איסור כרת ולאו אלא הוא כמו חצי שיעור אליבא דריו"ח (רק דחמיר מיניה שחייבין עליו א"ת) וא"כ הוי כמו הזיד בלאו לריו"ח או בעשה לר"ל דחייב חטאת כמש"כ לעיל. ועוד אני מסתפק אם נעלם ממנו שספק איסור אסור ואכל ספק חלב וס' דם וכו' אם חייב א"ת על כאו"א או אחד על כולן. ואין זה דומה לתינוק שנשבה בין העובדי כוכבים דחייב על כאו"א (שבת סח ב) דהתם יש הרבה שגגות סבר שחלב מותר וכן סבר שדם מותר וכן כולם. אבל הכא חדא שגגה היא שסבר שספק מותר. וכן ספק זה הוא לענין חטאות אם נודע אח"כ שודאי איסורי הן:

גמרא א"ר מ"ט דרב דא"ק ועשתה (כצ"ל) אחת מכל מצות ה' בשגגה. בקרא לא כתיב הכי. ועמש"כ במ"ר נשא פ"ו אות ח' בהערה:

שם ספק ב"ט לראשון כו' וחייבין בא"ת. כצ"ל וכן לקמן ותני עלה וחייבין בא"ת:

שם א"ב כזית ומחצה. בפשוטו משמע דהי' חתיכה אחת בשיעור כזית ומחצה והיא ספק חלב ואכל ממנה כזית ונשאר חז"י דע"י אפשר לברר. והציור שכ' רש"י יוכל להיות דלכ"ע חייב ודלא כהתוס' ג"כ בד"ה מדסיפא. ובזה א"ש דעת הרמב"ם ברפ"ח מהלכות שגגות. ודברי הלח"מ שם מגומגמין ע"ש:

תד"ה מדסיפא. וכך צ"ל ע"כ. כצ"ל:

שם דלמ"ד איקבע איסורא ליכא. עי' בה"ז. ויותר נראה להגיה דלמ"ד מצוות ליכא:

שם דיש שתי חתיכות וא"י מהי זית אכל. כצ"ל:

דף יח.

גמרא ספק ב"ט לראשון כו' וחייבין בא"ת. כצ"ל:

שם אר"נ מ"ט דרב כו' איקבע איסורא. וכ' התוי"ט טעם דהרמב"ם פסק כוותי' ולא כרבא מטעם דמצוות קרינן. משום דר"ע ור' יוסי דלקמן (כג) ע"כ ס"ל טעמא דאיקבע איסורא. ואישתמיטתי' תוס' דנדה (טו) דמוקי להו דהראשון לא אכל כל החתיכה. ואף דבסוכה (ו ב) דחו זה ע"ש היינו דמ"מ מוכח שפיר דלר"ע אפשר לומר דלא דריש מצוות

מהא דר"ל דחתיכה מב' חתיכות א"ב. אבל לפי מאי דמסיק י"ל דגם המה דרשי מצוות ומיירי כשהראשון שייר קצתה דהיינו כזית ודוק:

תד"ה באנו. דא"כ מאי קמ"ל ר"נ. ע"כ היה לפניהם הגי' כאן אר"נ א"ר בר אבוה:

בא"ד כדפי' הקונט' ולא אתי לאשמעינן כו' ואע"ג דאשכחנא דר' אליעזר כו' וא"כ לישני אכלה חובה כו' דמ"מ (ר"ל אף דאשכחן לר"א דס"ל יש אם למסורת) ע"כ לא אייתי כו'. כצ"ל:

דף יח:

גמרא ריבר"י וראבר"ש אומרים אין מביא כו'. כצ"ל:

שם תרדא. בהגרי"פ בשם הערוך צ"ל מוריד ריר אבל הוא גורס תררא בשני רישין:

שם אלא ה"ק כשם שאם היתה לו ידיעה ודאית מביא חטאת על כאו"א. כצ"ל:

שם דתניא שני שבילין כו'. מה שנמחק בבא מציעתא בשם הרש"ק. אמת שגם בשבועות ליתא. אבל מפרש"י לקמן בד"ה ואפילו בקמייתא שכ' בתרתי קמייתא מוכח להדיא דגריס לה. וגם לשון פוטר בכולן שבדברי ר"ש ב"י מוכח כן לפמש"כ התוס' בכתובות (ח) בסד"ה שהכל:

רש"י ד"ה ר"א היא. הלכך ליכא למימר כו'. כצ"ל:

רש"י ד"ה במקום א"ת. שעבר עליהן יוה"כ פטורין וה"ל כו'. כצ"ל:

רש"י ד"ה דמתיידע לי'. כלומר שיעור כו'. כצ"ל:

רש"י ד"ה חייב. איכא ידיעה ודאית דטמא הוא. כצ"ל:

רש"י ד"ה בשני ונכנס. ובכניסתו בשני נעלמה ממנו טומאה כו'. הוא לרבותא דת"ק אבל לר"ש נראה דאף בלא נעלמה ממנו פטור ועיין הגהות הב"ח:

תד"ה והתניא. ואע"ג דר' יוסי בר' יהודה קא"ל כו'. כצ"ל:

תד"ה א"ל. א"ל רבא בר ר"ח. הוא דבור חדש:

דף יט.

גמרא הא קמ"ל דרי"ש לא בעי ידיעה בתחלה. כ"ה בשבועות ומלת נמי ליתא:

במשנה א"ר יוסי ל"נ כו' שאני אומר מקצת עשה היום כו'. משמע דת"ק סבר דאף בזה נחלקו ור"א מחייב ומ"ט. ונ"ל משום דמצינו לר"א לעיל (יז) דמחייב בכתב אות אחת בש"ז ואות אחת בש"ז וס"ל לת"ק דה"ה בשבת ויוה"כ:

שם אמר ר"ש תמיהני כו'. כ"ה גי' הרמב"ם והרע"ב. אבל מפרש"י (ותוס' לקמן (כ) בסד"ה אלא) משמע דל"ג אר"ש אלא דכ"ז מדברי ר"י. ובמשניות הגי' להדיא אר"י:

רש"י ד"ה ע"ד שהוא משם אחד. כגון שתי אילנות כו'. והרע"ב ציין בשתי נדות. ובתור"ע הקשה עליו דהא אפי' נתכוון לטהורה ובא על הנדה שהוא מתעסק גמור ג"כ חייב. ותמיהני שהרי הרע"ב לא פי' דבריהם לענין מתעסק אלא לענין ידיעה אחר החטא במה חטא ובזה אין חילוק בין שבת לחלבים ועריות. וה"ל לתפסו במה שלא פי' דבריהם גם לענין מתעסק כדמוכח בגמרא ועי' תוס' לקמן (ר"ד כ). וכמו ששכל רש"י לפרש וכן בנתכוין כו'. גם מש"כ בתור"ע דר"ש ור"י פליגי בשחורות ולבנות אם הויין שם אחד. ג"כ תמוה דמפרש"י מוכח דלכ"ע הם שם אחד אלא דר"י ס"ל דאפי' בשם א' ממש פוטר ר' יהושע. ושחורות ולבנות דנקט צ"ל דל"ד אלא אורחא דמילתא נקט וכ"מ לישנא דגמרא: **רש"י ד"ה על מה נחלקו. וכן בנתכוון בזו ועשה א"ז דבה דכתיב כו' בין אחטאת כו' לר"י עד שיתכוון לחטא בה**. הן לקמן בסה"ע פי' דלר"י מתעסק פטור מטעם מלאכת מחשבת ואפי' במין אחד. והיא סתירה והרגיש בה התוי"ט. וכן בכל הסוגיא דבריו נראין לכאורה כנאחזין בסבך. ונלע"ד דרש"י לשיטתו לקמן (ע"ב) בד"ה אפי' ר"י מחייב. דאביי ורבא פליגי אדשמואל וס"ל דדוקא מתכוין להיתר מיקרי מתעסק ופטור ולא מדרשה דמלאכת מחשבת (דס"ל דלא בא אלא למעוטי הנך דס"פ כיצד הרגל ושם) דא"כ אפי' במתכוון לאיסור ליפטרו כדשמואל וכפרש"י שם. אלא מדרשה דבה ולדידהו ר"י תרתי מיני מתעסק ממעט מיניה. א) במתכוון להתיר אפי' במין אחד. ב) במתכוון לאיסור בשני מינין. ור"א לא דריש בי' אלא למעוטי נתכוון להיתר לבד. ור' יהודה הוסיף דאפי' בלקדם פטר ר' יהושע בב' מינין ושחורות ולבנים הוו ג"כ ב' מינים כדקס"ד דרב אושעי'. והוא כעין תירוצא דרבא אליבא דשמואל לקמן (כ). והא דפרש"י בסוף מתניתין פרט למתעסק. בהיתרא כו'. הוא לב' טעמים. א) ליישב דרשה דבה גם לר"א. ב) דדרכו בכ"מ לפרש המשנה כמשמעה בפשוט והיינו דר' יהודה מיירי במתכוון לזו ועשה א"ז. אבל למסקנא דאיירי בלקדם (ורמזה רש"י במש"כ בגמרא מפרש מאי פלוגתא דר"י עלייהו) מצינן לאוקמי מיעוטא דבה לר' יהושע אף במתכוון לזו ועשה א"ז בב' מינים. וכ"ה שיטת הרמב"ם בחבורו פ"ט מהלכות שבת ומוצל מהשגת הראב"ד משום דפסק כאביי ורבא ודלא כשמואל. והלח"מ הלך ג"כ קצת בדרך הזה אבל לא בכולן: והרע"ב נראה שהולך בשיטת התוס' דאביי ורבא לא פליגי אדשמואל. ואינהו מיירי שחתך אותו דבר שנתכוון לו אלא דסבור שהי' תלוש וזה ממעטינן מן בה. ומה שהזכיר גם דרשה דמלאכת מחשבת בזה (והרגיש עליו התוי"ט). נ"ל דכוונתו דהא האי בה לא כתיב גבי שבת וא"כ מנ"ל למדרשיה דוקא לענין שבת. לזה אומר לפי שמצינו דכ"ר גבה מלאכת מחשבת למעט מתעסק דשמואל לכן מוקמינן נמי מיעוטא דבה דאתי להא דאביי ורבא ג"כ דוקא

לענין שבת. ועמש"כ בס"ד בשבועות (יט) בתד"ה פרט. רק עדיין דברי הרע"ב בס"פ אינן מדוייקים:

דף יט:

גמרא אר"ש זהו שמביא א"ת שנאמר ועשתה כו'. כצ"ל:
רש"י ד"ה מתעסק בעריות. כגון שנתכוון לבוא כו'. **וסבור טהורה היא**. תימה דזוהי שגגה גמורה כמו בחלב דסבור שהוא שומן שכ' לעיל. וכמו באחותו דסבור שהיא אשתו דמסיק. ועדיפא מינה דהשגגה היא בגוף אחד. ונראה דיש השמטה בדבריו וכצ"ל מתעסק בעריות. כגון אשתו טהורה ואשתו טמאה לפניו וסבור לבוא על הטהורה ונשמטה ובאה הטמאה תחתיה. ושוגג הוא כגון כו':
רש"י ד"ה ולר' יוסי. נהי כו' הא גמר מלאכה הוא. כצ"ל:
רש"י ד"ה ושנים על האריג. משום דסבר כו'. כצ"ל:
רש"י ד"ה אפי' ר"י מחייב. מדנקט תלמודא למילתי'. כצ"ל:

דף כ.

רש"י ד"ה אלא לאו מתעסק א"ב. ואתי איהו למימר אפי' נתכוין ללקט כו' דהוי מתעסק כו'. כצ"ל:
רש"י ד"ה ליקדם א"ב. ר"ש ורש"ש סברי אם משם אחד ד"ה חייב כו'. משמע דמוקי דבריהם גופייהו בליקדם. וזה שלא כדברי שמואל עצמו דמוקי להו בשאבד מלקט מלבו:
רש"י ד"ה אם בנשימה א'. ומחמת הנפיחה כבה זה והדליק זה חייב. כצ"ל:
תד"ה היינו. כגון ענבים ותאנים או כו'. כצ"ל:

דף כ:

רש"י ד"ה להקדים א"ב. עי' כה"ד. ק"ל להבין החילוק בין חיובא דחדא לחיובא דתרתי:
תד"ה כגון. ומסיר הפחמין גדולים כו' וזהו קלקול דאינן ראויות לשום דבר. כצ"ל. מש"כ דא"ר לשום דבר ל"ד דהרי ראויין לכיבוס בגדים. ולנגב בהן את הכלים כדאיתא בשילהי ע"ז. ולהניחן ע"ג מכה מנחות (ר"ד נב):
תד"ה אכל. וי"ל דלמסקנא כו' דאיתנהו במינייהו כו' לאפוקי דגים כו'. יש להגיה לאפוקי שרצים כדאיתא בגמרא:
בסה"ד וה"נ המ"ל אף עוף כו'. ר"ל דהל"ל תרוייהו שמטמאה ט"ח ואינה באם עה"ב ונמעט עוף טמא וגם שאינו מזומן בטהור:

תד"ה דם הקזה. שאין רגילות כו' עד שיצא לה דם הנפש. כ"ה בתוי"ט:

דף כא.

גמרא טומאתו ושחיטתו מנלן סברא מדלכ"מ כו'. צ"ע דזה היפך מהא דאמרינן בעלמא דג' כתובין הבאין כאחד לכ"ע אין מלמדין:
שם (בסה"ע) דאילו מצרף לי' לכזית. כצ"ל:
רש"י ד"ה בהמה. אבל לא על דם כבש כו'. כ"נ דצ"ל. כי מלת צאן כולל ג"כ מין עז:

דף כא:

גמרא לאפוקי מת דאע"ג דחיפהו כו' דטומאה בוקעת כו'. ק"ל דמ"מ נ"מ להצדדין דאינה בוקעת אלא כנגדה עי' ברכות (יט ב) בתד"ה רוב ובחולין (קכה) ד"ה נוגע:
רש"י (ברה"ע). דאע"ג דממלי כו' בפחות מכזית מה"מ כו'. כצ"ל:
תד"ה דכוותה. ומיהא פריך דקאמר אליבא דרב אסור. כ"נ דצ"ל:

דף כב.

גמרא מיתיבי איזהו דם הנפש כ"ז שמקלח כו'. כצ"ל:
[**במשנה מודה ר"ע שאינו מביא את מעילתו כו'**. לכאורה קשה למה לא ישלם מספיקא להקדש לכ"ע. מי גרע הקדש מצדקה לדעת הרמב"ן שהביא הר"ן בנדרים (ז) דספיקא לחומרא. וי"ל דהקדש שאני שהרי פטרה התורה כל המזיקין אותו כמש"כ התוס' בב"ק (ז) ד"ה שור רעהו. רק דבנהנה בשוגג חידשה להביא אשם ומעילתו לכפרה ואין לך בו אלא חדושו דהיינו בודאי אבל לא בספק] :
רש"י במשנה ד"ה גליון. יפלו לנדבה לקיץ המזבח. הן בקדשי בד"ה אם עמל בהם. מעילתו ג"כ לבד"ה. וקדשי מזבח עי' במעילה (ט ב) חלוקי דיניהם:

דף כב:

גמרא יליף בערכך בערכך. וכ' התוי"ט ומסקי שם (ר"ל בזבחים) דלרבנן איצטרך כו'. ע"ש בגמרא דל"א סברא זו אלא קודם שהביא דרשה דזאת תורת וג"ש דבערכך. ובגמרא שלפנינו איתא לסברא זו לאפוקי מדרשה דזאת תורת. אבל לא לענין לאפוקי מגז"ש דבערכך. ונראה דחסר בדבריו וכצ"ל ומסקי שם בתוס' ותמצא:
במשנה אם עד שלא נמלקה כו'. עי' בתוס' כה"ד ועמש"כ בס"ד לקמן (כו ב) ולעיל (ז ב) ע"ד דכאן:

דף כג.

גמרא א"ל רבא לר"נ לר"י חטאת הוא דלא מייתו כו' היינו ת"ק כו'. הא דלא מקשה כזה על בבא הקודמת בהא דאר"י אין שנים מביאין אשם אחד הוא משום דת"ק דהיינו ר"ע אומר זה מביא א"ת כו' ור"י בא לומר דגם א"ת אין מביאין כחכמים דא"מ א"ת על ספק מעילות. והוא כעין הוכ"ת כו' דקאמר הכא ודעתם לא הוזכרה בבבא זו. אבל הכא דלכ"ע זה מביא א"ת כו' ולהכי דייק לומר הא א"ת מייתו שניהם. א"כ היינו ת"ק. והנה בבבא דחתיכת חלב וחתיכת חלב קדש דנזכרה במשנה גם דעת חכמים דפליגי על ר"ע דתני זה מביא חטאת כו'. ואילו א"ת לא קתני גם שם איכא למיפרך ר"י היינו ת"ק. ובזה תראה שהתוי"ט במ"ז תמה על הרע"ב שלא כדת:

שם ההיא בגסה וההיא בדקה. פרש"י בזה דחוק. ולע"ד נל"פ בגסה בבהמה גסה דאינה ממהרת כ"כ להתקלקל כבהמה דקה והוה דומיא דתירוץ הב':

רש"י ד"ה וניתי אשם ודאי. בהדי שלש חטאת. כ"נ דצ"ל:

דף כג:

גמרא דהא איסור מעילה קל כו' ואיסור חלב איסור חמור כו'. כ"נ דצ"ל:

רש"י ד"ה דהא ר' ס"ל. לא איתפרש ליה היכא. כצ"ל:

בסה"פ לדרשה אחרינא בת"כ כו'. וכ"ה בגמרא מנחות (כה ב):

תד"ה אשר. למידרש הניתר לטהורים כו'. ר"ל שהי' לו שעת היתר אף שנפסל אח"כ כגון לן ויוצא:

גמרא תנא בין שנודע לו שחטא כו'. ומתניתין דנקטא שלא חטא דוקא. י"ל משום ר"ע דמחייב על ספק מעילות ג"כ א"ת דביה לא שייך נודע לו שחטא דא"כ יכול להביאנו גם עתה. ועי"ל משום דבעי למיתני בתרה אשם ודאי ושור הנסקל דבהו לא שייך אלא גוונא זאת:

רש"י ד"ה שלבו נוקפו. כוונת הנ"א שבגליון הוא שתיבת שחטא הוא דבור חדש ולמחוק תיבת אבל. ולפ"ז צריך להגיה ג"כ לא הוה צריך לאשם:

דף כד.

רש"י ד"ה ודכוותה. הא דפליגי בא"ת כו'. כצ"ל:

רש"י ד"ה אבל גבי עדים (בסופו). **לא פליגי רבנן**. כצ"ל:

רש"י ד"ה בפלוגתא (בסופו). **ריו"ח ור"א**. כצ"ל:

תד"ה אם. לפי' ר"ת כו' אינו אסור מחיים בהנאה לאחר שנגמר דינו עד שישחט. כצ"ל:
תד"ה דא"ל. והא דקאמר הכא כו' דמשמע דאפקרי' כו' לא אלא הכי פירושו זכה כו'.
כצ"ל:

דף כד:

גמרא רב אשי אמר רישא דקתני בא"ת כו' משום דמיתחזי כז"פ. הנה רש"י גריס בלשון אחר. אבל הרע"ב נראה דגרס כגירסא שלפנינו. וע"כ הכי פירושו דרבה דאמר א"ת מתוך שלבו נוקפו כו' ר"ל דאתי כרבנן דאית להו הך סברא. ור"א משני דאתי אפי' כר"מ ומשום דמתחזי כז"פ. אבל קושיא דאשם ודאי נשאר תירוץ דתברא. ובזה נחלץ הרע"ב ממה שתמה עליו התוי"ט במ"ב וממה שגמגם עליו במ"א:
רש"י ד"ה וקתני לא"כ. תיובתא דר"ל. כצ"ל. והשאר יש למחוק. דלר"ש לא שמענו דאית לי' דאי אפשי לשון הפקר הוא אדרבה הוא אמר ג"כ ביה דלא"כ. וכן יש למחוק בדבריו לקמן בד"ה אי אמרת אי אפשר כו'. מש"כ ודר"ש כו' וכצ"ל ותיובתא דר"ל דאמר דהוה הפקר ויצא לחירות כו': ודע דשם ק"ל דלפי מש"כ רש"י לעיל דר"ל לא אמר אלא במתנת מטלטלי דאתי לידיה ע"ש היטב. א"כ גם לר"ל לק"מ דהא התם לא אתו העבדים לידי' אלא שזיכה לו בשטר והוה דומיא להא דר"ש:

דף כה.

רש"י ד"ה אף מכשיר. כמכפר כשעיר כו'. כצ"ל בכ"ף:
תד"ה תנאי היא. אימא דיליף מע"ע דציפרי מצורע כו'. כצ"ל:
במשנה חוץ מאחר יוה"כ יום אחד. נראה משום דבכל יום הי' מע"ל בין א"ת לא"ת או קרוב לו לכן חשש שמא חטא בינתיים. אבל יוה"כ דכל היום מכפר והוא לא היה יכול להביאו אלא קודם תמיד של בה"ע א"כ יחסר הרבה ממע"ל לכן ליכא חשש כ"כ שמא חטא בינתיים:
שם חטאת העוף הבאה עה"ס כו'. והנה אם קודם שנמלקה נודע לה שלא ילדה מבואר לקמן (כו ב) בברייתא דת"כ דריו"ח דתצא לחולין. ותמיהני מדוע לא תני לה בר"פ דחה"ע הבאה עה"ס אינו כן ר"ל כא"ת:
גמרא ורבנן כו' וא"ת ה"ט כו' להגן עליו כו'. לקמן (כו ב) וכרבא:
שם (בסה"ע) תני ר"ח קמי' דרבא. בגליון נדפס הגה דאולי צ"ל קמי' דרבי. וזה שבוש מדאמר לקמן א"ל מ"ט לא מתני' כו' תניתה קמי מר ומנו רבה. אלא ודאי גי' שלפנינו

נכונה ור"ח י"ל דהוא רב חייא בר אבין דרבא אמר בס"פ שמונה שרצים (וש"נ) אני וארי שבחבורה ומנו ר"ח בר"א ובנדרים (לד ב) בעי מיניה דרבא:
רש"י ד"ה דלמא א"ת. איכא למימר נמי כו'. כצ"ל:

דף כה:

גמרא ת"ר ה' אשמות מכפרין א"ת אינו מכפר מ"ק כו'. כצ"ל ותיבות כפרה גמורה נראה למחוק:
שם א"ל מידי רוב כתיב. כה"ג בפסחים כב וש"נ:
שם ואת כל פשעיהם כו' ל"ל. ק"ל דהא פשעים היינו מרדים (יומא לו ב) ופרש"י העושה להכעיס וחמיר טפי ממזיד לתיאבון וא"כ איצטרך לגופי'. ואולי דזהו כוונת רב תחליפא לקמן מה שאמר קדמייתא נמי לא תיתי כו'. היינו מטעמא דאמרן:
שם א"ר תחליפא אבוה דר"ה ב"ת. כצ"ל ומלת בריה שבוש. ומה שמחק הרש"ק תיבות בר תחליפא. עמש"כ ביומא (ו ב) בס"ד:
רש"י ד"ה אין אחר מכפר. שאם כו' ולא ידע כו' ואח"כ נודע לו כו'. אמת שכן משמע מלשון הגמרא. אבל הוא לאו דוקא דה"ה בנודע לו קודם יוה"כ. באשם ודאי צריך להביא אחר יוה"כ. וא"ת א"צ כדתנן הודע ולא הודע:
רש"י ד"ה מנה"מ. לא מכפר יוה"כ עלייהו. כצ"ל:
רש"י ד"ה דלא בא לכפר. אבל שעיר המשתלח כו' דמכפר על עבירה שנודע לו שחטא כו'. ר"ל ידיעת ספק. אבל א"א לפרש כוונתו על מזיד. דהא גם שעיר הפנימי מכפר על זדון טומאת מקדש וקדשיו. ואי משום דשה"מ עדיף טפי דמכפר ג"כ על זדון דשאר עבירות. א"כ הל"ל והא כי כתיב כו' דלא מכפר רק על טומאת מו"ק אבל שה"מ דמכפר על שאר עבירות אימא לך כו':
רש"י ד"ה והתודה. דאע"ג דנפישא כפרתו. כצ"ל:
בתוס' ד"ה אלא. נראה דלא ידע דקרא כו'. כצ"ל ומלת ליה למחוק:

דף כו.

גמרא נזיר כי קא מייתי קרבן לאו לכפרה מייתי אלא למיחל כו'. כצ"ל. ואשר בינתיים למחוק עי' סוטה (טו) בתוס'. וגרסי עוד א"נ למישרי נפשי' ביין:
שם רבא אמר א"ק ולארץ לא יכופר כו'. פרש"י בזה דחוק דעגלה ערופה דבאה עה"ס לא נזכר במקרא זה. ולפי מה שהבאתי בסוטה (מז ב) דטעם ע"ע הוא שע"י יתגלה הרוצח ויעשו בו דין ע"ש. א"ש כאן בפשיטות:

שם מה לנשיא ויחיד שכן יש בקרבנן נקבה תאמר בציבור שאין בקרבנן נקבה. כצ"ל:
שם דמאי פרכת אי משום דאין חייבין אלא על הע"ד כו'. כצ"ל ושבינתיים למחוק:
רש"י ד"ה ספק נזיר. ואתנויי שאם כו' יהא נזיר נדבה ולסוף ל' כו'. כצ"ל:
בא"ד רש"א יאמר אם הי' ב"ק כו'. כצ"ל:
רש"י ד"ה על יוצאי מצרים. ועדיין הן צריכין לכפרה זו. זה לשון הספרי אשר פדית ה' מלמד שכפרה זו מכפרת על יוצ"מ ונראה דר"ל דעגלה זו מכפרת ג"כ על מעשה עגל דיו"מ. וא"כ מביאין נמי אחר יוה"כ דלדידהו חזינן דלא כפר עלייהו יוה"כ כפרש"י:
רש"י ד"ה כדכתיב קרא. צ"ל דכתיב כאשר הוא בגמרא. ובכ"מ ספ"י מהל' רוצח ראיתי שהעתיק ב"ת אלו לסוף דבור הקודם ע"ש:

דף כו:

גמרא ת"כ דריו"ח כו' אם משנמלקה נודע שילדה כו' כפרה ספיקה כו'. מלשון זה משמע דמיירי בנודע לה אחר הזאה ומיצוי. ועוד בקודם הזו"מ אפי' לריו"ח אינה אסורה אלא מדרבנן והכא משמע דאיסורה מה"ת וא"כ מאי סייעתא היא לריו"ח הא נראה דגם רב מודה בזה. והתוס' לעיל (כב ב) כתבו ג"כ דבזה גם לרב אסורה אלא שכ' דהוא רק מדרבנן ע"ש. ולפ"ז י"ל דתלי זה בזה דריו"ח ס"ל בנודע לאחר הזו"מ מדאורייתא אסורה לכן גזר אחר מליקה אטו אחר הזו"מ. ולרב אפי' אחר הזו"מ אינה אסורה אלא מדרבנן לכן אמר מליקה לבד ל"ג דהוי גזירה לגזירה. וא"כ הוה שפיר סייעתא לריו"ח דכיון דמוכח דאחר הזו"מ אסורה מה"ת ממילא גם אחר מליקה גזרינן. אבל לכאורה נראה דזה תלי בפלוגתת ר' יוסי ורבנן לעיל (ז ב) במשנה דלר"י דל"ב ידיעה נאכלת מה"ת. ולרבנן דבעו ידיעה אסורה מה"ת ועמש"כ שם:
רש"י ד"ה הזאה. שאוחז בראש העוף כו'. בזבחים (סד ב) במשנה פי' אוחז בעוף עצמו. וכן בריש מנחות (סד ב) כתב אוחז בגוף העוף. ועי' חולין (ר"ד כב). ומש"כ דמיצוי הוא שמקריב כו' לקיר המזבח. עמש"כ בזבחים שם בס"ד:
רש"י ד"ה אלמא חומש וד"ה ת"ש מסיפא. צ"ל דבור אחד:
רש"י ד"ה אימא סיפא. ע"כ לאשמו דסיפא כו'. כצ"ל:

דף כז.

גמרא (ברה"ע) רישא דהוה לי' איל דזבן כו'. כצ"ל וכן בסמוך ובפרש"י:
שם (בסה"ע) אין לך דבר שהוא בא לבטלה אלא אשם נזיר בלבד. נראה דס"ל כרבנן בנזיר (יח ב) דהביא חטאת ולא הביא אשמו מונה:

רש"י ד"ה בכינוס חומשין. מהו שיקח בהן אשם לחובתו. כ"נ דצ"ל:
רש"י ד"ה מבעי. צ"ל בעי:
רש"י ד"ה בע"ח נדחין. ואי קשיא ליפשוט ליה מדקי"ל חטאת שכיפרו בעליה מתה כו'.
לא הבנתי הקושיא דהתם גם עתה אינה ראויה דהא אין מביאין מחטא על חטא כדלקמן:

דף כז:

גמרא ת"ל קרבנו על חטאתו עד שיהא לשם חטאתו. כצ"ל:
שם שכן אם הפריש בהמה כו' והביאה על החלב לא מעל כו'. כצ"ל ומלת שהרי נראה למחוק:
שם שכן אם הפריש לעצמו מעות כו' והביאן על החלב הרי מעל כו'. כצ"ל:
שם דאי משני מעיל אימא בתחלה נמי כו'. כ"נ דצ"ל ותיבות ומייתי קרבן מעילה למחוק דזה אפי' בבהמה נמי עי' שקלים פ"ב מ"ב וצ"ע בתוס' נזיר (ר"ד כח) ד"ה שהרי:
רש"י ד"ה מן הקלה על החמורה. לא יצא זה מידי עבירה בבהמה שהפריש אביו על הקלה כגון נדה וחלב שאין בהן מיתת ב"ד על עבירה חמורה כגון חילל שבת. כ"נ דצ"ל:
גמרא ה"א כי מפריש מעות לקינו ומיעני כו' מייתי עשירית האיפה מן ביתי' כו'. תימה כיון דקי"ל מצורע עני שהביא קרבן עשיר יצא (שילהי נגעים והובא לקמן בגמרא) ופי' שם הר"ש דאפילו לכתחלה נמי ותע"ב. וכש"כ מטמא מקדש עני עי' לקמן בסוגיין. וא"כ מה לו להפסיד דמי עשה"א בחנם הלא יותר טוב לו להקריב הקן ותע"ב:
רש"י במשנה ד"ה הפריש. כלומר כו' או לשעירה. כצ"ל:
רש"י ד"ה דאי כתיב על חטאת גבי עוף. כצ"ל:

דף כח.

גמרא מ"ט דר"ח דכתיב כו' ועשה הכהן וגו'. פסוק זה הוא בויקרא טו:
שם תני ואח"כ לקח ואמר. עי' ביומא (מא ב):
רש"י ד"ה ולקחה שתי תורים וגו'. אחד לעולה כו'. כצ"ל:
רש"י ד"ה אלא מאי כו' שכבר אמר. קודם שהעשיר והך כו'. כצ"ל:
רש"י ד"ה זאת. תהיה תורת המצורע. עמש"כ בס"ד ביומא שם:
רש"י ד"ה תורים. דברוב מקומות כתיב ברישא תורין כו'. ל"י מדוע שינה כאן ממה שפי' בכבשים דבכל דוכתא כו' דגם בתורים לא מצינו דיקדמו להם בנ"י אלא חד זימנא אותו שהביא ר"ש. וכ"מ ממה שאמר תורין כו' בכל מקום:
סליק מסכת כריתות. בעזרת מושיב מלכים לכסאות: